

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 15 marca 2016 r., sygn. akt XI P 389/13, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie z dwóch powództw Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P., działającego na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. zasądził od pozwanej na rzecz **R. P. (1)** ryczałty za noclegi za okres od marca 2010 r. do października 2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I), zasądził od (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz Stowarzyszenia (...) w P. kwotę 2700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II), nakazał pobrać od (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz Skarbu Państwa – Kasy Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 4628 zł tytułem opłaty sądowej oraz kwotę 1680 zł tytułem zwrotu wydatków sądowych (pkt III) i nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w punkcie I w zakresie kwoty 3054,30 zł (pkt IV).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu następujące ustalenia faktyczne.

R. P. (1) był zatrudniony w (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (aktualnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.) na podstawie umowy o pracę od dnia 18 stycznia 2010 roku do 17 listopada 2012 roku na stanowisku kierowcy międzynarodowego z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy i Europie. Umowa rozwiązała się na mocy porozumienia stron. Wykonując swoje zadania pracownicy (w tym powód) odbywali podróże służbowe wykonując przewozy samochodowe w transporcie międzynarodowym zasadniczo poza siedzibą pozwanej, między innymi na terenie Francji, Wielkiej Brytanii, W., Belgii, Holandii. Wyjeżdżając w trasę kierowca stawiał się do siedziby pozwanej w P., skąd busem pracodawcy dowożono go przeważnie na teren Francji, gdzie parkowały samochody ciężarowe pozwanej. Tam kierowcy, w tym R. P. (1) przejmowali samochód i wyruszali w około 3 - tygodniowa trasę na terenie Francji i innych krajów Europy. Po tym czasie na około 5 dni zjeżdżali z trasy. Wówczas zostawiali samochody na terenie Francji. Tam przesiadali się do busa pozwanej i odwożono ich do Polski, na teren siedziby pozwanej w P. bądź w N.. Z w/w bazy kierowcy wracali do domu i do czasu wyjazdu w kolejną podróż celem wykonania zadań transportowych przebywali w miejscu zamieszkania.

Czas pracy dla kierowców pozwana naliczała od chwili stawienia się w bazie w P. do chwili powrotu do niej po zakończeniu 3 tygodniowej trasy. W czasie podróży, realizując zlecenia transportowe pozwanej, pracownicy (w tym R. P. (1)) zawsze nocowali w kabinie samochodu ciężarowego, w której była leżanka. Taki sposób nocowania, nakazany przez pracodawcę był regułą. Tylko niektóre samochody wyposażone były w klimatyzację, ogrzewanie postojowe. W/w z reguły jeździli samochodami marki R. (...). Ze względu na bezpieczeństwo ładunku zalecano, aby kierowcy nocowali na terenie baz transportowych pozwanej, ale w samochodach. Bazy miały zaplecze sanitarne w postaci prysznica, toalety, kąpielowni, gdzie można przygotować posiłek. Nie dysponowały miejscami do spania.

W ramach opłaty parkingowej (a czasami za odrębną opłatą) także poza bazami pozwanej kierowcy korzystali z pryszniców i toalety, w które nie były wyposażone samochody.

Zdarzało się, że kierowcy nocowali w samochodach na zwykłych parkingach, czy w zatoczkach przy autostradach. Pozwana zwracała koszty opłaty parkingowej po przedstawieniu przez kierowcę stosownego potwierdzenia (w ramach opłaty parkingowej za postój poza bazą, a także czasami za prysznic i toaletę).

Wyjazdy w trasy trwały wiele dni. Pozwana nie zapewniała na wyposażeniu samochodu pościeli, kołdry, poduszki, pojazd nie miał bieżącej wody, toalety, prysznica, węzła sanitarnego.

W myśl zapisów regulaminu wynagradzania z 20 lipca 2006 roku (§15) pracownikom pozwanego przysługiwały diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju miała być uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosiła 40 EUR za pełną dobę. Wysokość

diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców – stażystów wynosiła 20 EUR za pełną dobę. Regulamin wynagradzania nie zawierał regulacji dotyczących sposobu naliczania i wypłaty ryczałtów za noclegi.

W oparciu o porozumienie z dnia 14 września 2009 r (kończące spór zbiorowy) zawarte między pozwaną a związkami zawodowymi ustalono od dnia 01 lipca 2010 roku wysokość diety zagranicznej w wysokości 40 euro za dobę na zasadach określonych w rozporządzeniu (...) z dnia 19.12.02r (z wyrównaniem za okres miniony).

W następstwie rokowań Zarządu (...) sp. z o.o. i Zarządu pozwanej w dniu 18 listopada 2009 r. ustalono zmniejszenie kwoty diety do 38 euro za dobę, w zamian za zapewnienie stabilności zatrudnienia.

Zgodnie z § 25 Regulaminu Pracy z dnia 1 kwietnia 2010 r. za czas podróży służbowej przysługiwały świadczenia określone przepisami wydanymi przez Ministra Gospodarki i Pracy dla sfery budżetowej – diety, ryczałt za nocleg. Wskazano, że nie przysługuje ryczałt za nocleg kierowcy, przy niekorzystaniu z hotelu, jeżeli samochód wyposażony jest w miejsce do spania. Regulamin wprowadzał zapis, że rozliczenie diet następuje do końca miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczą. Natomiast nie zawierał regulacji dotyczących daty rozliczania ryczałtów za noclegi.

Zgodnie z § 15 Regulaminu Wynagradzania (...) z dnia 1 kwietnia 2010 r. pracownikom przysługiwały diety rozumiane jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju miała być uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet rozumianych jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju wynosiła łącznie 38 EUR za każdą pełną dobę, z czego kwota 13 EUR stanowiła dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, a kwota 25 EUR obejmowała zwiększenie innych kosztów socjalnych.

W oparciu o porozumienie z dnia 14 września 2010 roku zawarte między pozwaną a związkami zawodowymi ustalono, że od dnia 01 lipca 2010r wysokość diety, jako dodatku z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników, a związanych z podróżą służbową poza granicami kraju wynosi 40 euro za dobę na zasadach określonych w rozporządzeniu (...) z dnia 19 grudnia 2002 r.

W kolejnym porozumieniu z dnia 03 grudnia 2010 roku zawartym między pozwaną a związkami zawodowymi ustalono od dnia 01 stycznia 2011r wysokość diety, jako dodatku z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników, a związanych z podróżą służbową poza granicami kraju na kwotę 41 euro za dobę (w tym 14 euro jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, oraz 27 euro jako zwiększenie innych kosztów socjalnych).

W dniu 27 lutego 2012 roku zawarto kolejne porozumienie między pozwaną a związkami zawodowymi, w którym ustalono, że od dnia 01 marca 2012 r. wysokość diety, jako dodatku z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników, a związanych z podróżą służbową poza granicami kraju na kwotę 42 euro za dobę (w tym 14 euro na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży oraz 27 euro jako zwiększenie innych kosztów socjalnych).

Na skutek porozumień zawartych z organizacjami związkowymi Regulamin Wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r. przewidywał, że pozwana będzie wypłacał kierowcom diety rozumiane jako:

- od 1 kwietnia 2010 r. 38 EUR (13 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 25 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),

- od 1 stycznia 2011 r. 41 EUR (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 27 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych),

- od 1 marca 2012 r. (14 EUR tytułem rekompensaty zwiększonych kosztów wyżywienia oraz 28 EUR jako rekompensatę zwiększonych innych kosztów socjalnych).

Dieta wypłacana kierowcom była przeznaczona na koszty wyżywienia. Nikt nie informował kierowców, aby służyła pokryciu kosztów noclegów.

Podczas negocjowania warunków przytoczonych powyżej porozumień pozwana nie prowadziła ze związkami zawodowymi rozmów na temat ryczałtów za noclegi. Przedmiotem negocjacji były wyłącznie premie i diety za podróże służbowe. Pracodawca nie poruszał tematu, że w ramach diet mają mieścić się także koszty noclegów w postaci ryczałtów. W dniu 29 kwietnia 2013r związki zawodowe po raz pierwszy skierowały do pozwanej jednoznaczny postulat wypłaty ryczałtów za noclegi zgodnie z przepisami rozporządzenia (...) z dnia 29 stycznia 2013r z powołaniem się na orzecznictwo sądowe potwierdzające zasadność żądań pracowników.

Gdy R. S. jako kierowca przebywał w podróży służbowej i nie mógł nocować w kabinie samochodu z uwagi na awarię i naprawę pojazdu, nocował w hotelu, za który zapłacił z własnych środków. Był to wyjątek od zasady noclegu w kabinie samochodu. Następnie pozwana zwróciła mu udokumentowane koszty noclegu i nie odliczała przy tym z kwoty 28 euro wypłacanej tytułem diety w/w kosztów noclegu (takich odliczeń nie czyniła także w stosunku do innych kierowców, którzy nocowali w hotelu z uwagi na niesprawny samochód). Pozwana na żądania pracowników w zakresie ryczałtów odpowiadała, że nie należą im się, ponieważ mają zapewnione miejsca noclegowe w kabinach samochodów.

Wysokość diety nie zależała od tego do jakiego kraju kierowca jeździł.

Każdy kierowca miał obowiązek prowadzenia karty realizacji zadań, do której wpisywał godzinę przekroczenia granicy. Do karty wpisywane były czynności i dane związane z załadunkiem i rozładunkiem, tankowanie paliwa i wszelkie uwagi. Delegacje rozliczano w okresach miesięcznych.

Po powrocie do kraju w bazie pozwanej w N. czy w P. kierowca dokonywał rozliczenia jazdy w ustalonym trybie, przestrzegając obowiązku niezwłocznego zdania dokumentów stanowiących podstawę do zafakturowania wykonania usługi przewozowej, między innymi, wykresówek tachografu, dokumentów księgowych potwierdzających poniesione wydatki i koszty, listów CMR. Kierowca zobowiązany był do należytego wypełnienia wszystkich formularzy dotyczących delegacji krajowych i zagranicznych. Kierowca miał obowiązek wypełniać i doręczać przełożonemu, m.in. formularz rozliczenia delegacji krajowych i zagranicznych oraz kartę realizacji zadań. Dopiero po rozliczeniu jazdy w sposób wskazany wyżej kierowcy wypłacano diety za wyjazd w daną trasę.

Na karcie realizacji zadania nie były odnotowywane noclegi. Z zapisów tarczek tachografu nie wynikały miejsca noclegu. Takich danych nie zawierały także karty czasu pracy, ani listy płac.

PIP dokonała kontroli i w protokole pokontrolnym z 22 maja 2012 r stwierdzono, m.in., że kwota diety na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych w przypadku noclegów w Niemczech, Austrii, W., na W., w Czechach - jako ryczałt była wystarczająca, natomiast dla części państw ryczałt był zbyt niski; tj. dla Francji, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Niderlandów. PIP podniosła w związku z tym, że ze względu na to, że podróże odbywają się po różnych krajach oraz z uwagi na brak ewidencjonowania krajów w jakich kierowca odbywał nocleg, nie jest możliwe ustalenie, czy wielkość ryczałtu na pokrycie zwiększonych innych kosztów socjalnych pokrywa należności – a według oświadczenia A. G. składanych przed PIP, kwota ta obejmować miała także koszty noclegów.

W dniu 29 kwietnia 2013r (...) ZOZ w P. przedstawiła pozwanej postulaty, m.in. w zakresie konieczności wprowadzenia wypłat ryczałtów za noclegi zgodnie z przepisami rozporządzenia (...) z dnia 29 stycznia 2013 r w sprawie należności /.../ z tytułu podróży służbowych.

W oparciu o opinię biegłego księgowego Sąd I instancji ustalił wysokość ryczałtów za noclegi przy przyjęciu uśrednionej wartości noclegu na 32,50 EURO według kursu z dnia wymagalności roszczenia i przyjął, że dla R. P. (1) wynosiła odpowiednio za kolejne okresy noclegów zgodne z twierdzeniami pozwu: 2868,76 zł, 2875,37 zł, 2935,50 zł,

3098,99 zł, 4289,14 zł, 3837,70 zł, 3845,99 zł, 2967,20 zł, 3099,33 zł, 1270,59 zł, 1141,31 zł, 2973,26 zł, 2980,88 zł, 2060,71 zł, 4504,27 zł, 2962,04 zł, 2890,24 zł, 2103,03 zł, 3069,14 zł, 2562,71 zł, 3231,44 zł, 3227,15 zł, 3536,92 zł, 2957,53 zł, 3267,03 zł, 4158,88 zł, 3046,83 zł, 2929,14 zł, 1999,34 złotych, 2914,77 zł, 2943,58 zł, 2962,04 zł. Łączna kwota z tytułu noclegów za wskazany okres na rzecz R. P. (1) wyniosła 70.827,94 złotych.

Przy założeniu, że R. P. (1) w ramach wypłat przypadających na kwoty „innych kosztów socjalnych” otrzymywałaby ryczałty za nocleg i tak występowałaby niedopłata z tytułu kwot przypadających na ryczałty za noclegi w porównaniu z należnościami wyliczonymi na podstawie rozporządzenia wykonawczego w sprawie podróży służbowych /na kwoty wyliczone w kolumnie opinii biegłego.

Na liście płac R. P. (1) jednym ze składników była dieta zagraniczna, stanowiąca przeważającą część wypłaty. Na listach i kartach wynagrodzeń nie wymieniano jako składników wynagrodzenia czy wypłaty ryczałtu za noclegi. Pracownikom wypłacano natomiast wynagrodzenie za nadgodziny.

R. P. (1), tak jak i inni kierowcy zatrudnieni w pozwanej spółce, nie otrzymywali od pozwanej ryczałtów za noclegi w czasie realizacji tras międzynarodowych. Pozwana wypłacała im diety opisane powyżej.

Sąd Rejonowy ustalił, że na rzecz R. P. (1) pozwana wypłaciła w spornych okresach diety w kwotach wskazanych w opinii biegłego d.s rachunkowości.

Przy założeniu, że w/w pracownicy w ramach „diety” zagranicznych otrzymywali ryczałty za nocleg, występowałaby w spornych okresach obejmujących poszczególne trasy niedopłata z tego tytułu w porównaniu z należnościami wyliczonymi na podstawie rozporządzenia wykonawczego w sprawie podróży służbowych.

R. P. (1) w żadnym okresie zatrudnienia w pozwanej Spółce nie otrzymał wypowiedzenia zmieniającego warunki pracy bądź płacy. Nie zapoznawano go z kolejno wprowadzanymi przez pozwaną regulaminami pracy i wynagradzania.

R. P. (1), tak jak i inni kierowcy, nie nocowali za granicą w hotelach, ponieważ koszty były dla nich za duże. Gdyby otrzymali od pozwanej zaliczki na koszty noclegu wówczas mogliby rozważyć taką możliwość (przy założeniu, że pozwana nie nakazałaby pilnowania przewożonego ładunku, co było regułą).

Do czasu zakończenia kontroli PIP z maja 2012 r. kierowcy pozwanej nie mieli świadomości istnienia nowych regulaminów pracy i wynagradzania wprowadzanych od stycznia 2010r. Regulaminu nie wywieszano na tablicach ogłoszeń. Był dostępny wyłącznie w dziale kadr. W związku z powyższym do maja 2012 r. kierowcy pozwanej byli przekonani, że obowiązuje regulamin z 2006r. Także innym kierowcom pozwanej nie wypowiadano warunków pracy i płacy, nawet wówczas, gdy zmniejszyły się kwoty diet do 38 euro.

Miesięczne wynagrodzenie R. P. (1) liczone jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy wyniosło 3054,30 złotych.

W styczniu 2012 r. pozwana odmówiła wypłaty ryczałtów za noclegi na rzecz kierowcy D. Ś. wskazując, że samochód, którym wykonywał przewozy był wyposażony w miejsce do spania, a poza tym otrzymywał dietę. Jednocześnie powołano się na § 25 regulaminu pracy obowiązującego w pozwanej.

Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P. jest zarejestrowane w KRS pod numerem KRS (...) i jest stowarzyszeniem podlegającym obowiązkowi wpisu do KRS na podstawie ustawy Prawo o Stowarzyszeniach. Prezesem zarządu jest E. W.. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną, opiera swoją działalność na pracy społecznej ogółu członków. Jednym z jego celów jest ochrona praw pracowniczych i ubezpieczonych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej.

Z dniem 22 stycznia 2016r pozwana zmieniła nazwę na : (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w P..

Sąd Rejonowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody z dokumentów i protokołów rozpraw zawierających zeznania świadków i przedstawicieli strony pozwanej, którzy byli już wielokrotnie przesłuchiwani w innych procesach o tożsamym przedmiocie sporu. Sąd wskazał, że poprzestał na dowodach z protokołów i uznał, że ponawianie dowodów z zeznań świadków nie zmieniliby rozstrzygnięcia. Wynik sporu zależał bowiem w decydującym zakresie od interpretacji obowiązujących przepisów, w tym obowiązujących u pozwanej, a także dokumenty dopuszczone w sprawie, dotyczące porozumień zawieranych ze związkami zawodowymi i negocjacji ze stroną związkową, a także z kontroli PIP, potwierdzające, że w pozwanej w żadnym okresie nie wypłacano dla kierowców ryczałtów za noclegi. W ocenie Sądu I instancji twierdzenia m.in. A. G. na temat rzekomych wypłat ryczałtów w ramach części socjalnej diet zagranicznych nie polegały na prawdzie, zostały wywiedzione na użytek sporu, a pierwotnie jeszcze w związku z kontrolą PIP z maja 2012r i miały stanowić linię obrony.

Sąd pominął zeznania A. K. zawarte w dokumencie w postaci protokołu rozprawy w zakresie twierdzeń co do tego, że regulaminy wprowadzane w pozwanej od kwietnia 2010 r. były wywieszane na tablicy ogłoszeń. Przeczyły temu dowody z zeznań kierowców, oraz świadków R. S., K. W.. Wynikało z nich, że regulaminy zawsze znajdowały się w kadrach, a nie na tablicy ogłoszeń w bazach. Sąd Rejonowy wskazał, że powyższe okoliczności ustalono już w niewątpliwy sposób w szeregu innych tożsamych procesów, np. w sprawie XIP 17/13. Rozległość regulaminów uniemożliwiała szybkie zapoznanie się z nimi, bowiem kierowcy bywali w bazach tylko w związku z rozpoczynaniem podróży za granicę i z powrotem do Polski. Odbywało się to szybko. Fakt zapoznania się z regulaminami nie został odnotowany w aktach osobowych /poza regulaminem obowiązującym przed lipcem 2008, których pozwana nie złożyła do akt/, a pozwana nie przedstawiła innych dowodów wykazujących zapoznanie się z regulaminami przez kierowców.

Sąd I instancji pominął także zeznania J. B. członka zarządu pozwanej zawarte w dokumencie w postaci protokołu rozprawy i znane z innych spraw, np. (...) 17/13 w zakresie twierdzeń co do tego, że dieta w części socjalnej miała pokrywać koszty noclegów. J. B. podkreślał przy tym, że nie był uczestnikiem rozmów prowadzących do powstania regulaminów i porozumień zawieranych ze związkami. Nie posiadał więc dostatecznej wiedzy w tym zakresie, a stanowisko w w/w zakresie wiązało się z koniecznością podjęcia obrony wobec licznych procesów o bardzo wysokie kwoty zaległych ryczałtów dla kierowców. Zresztą w regulaminach powtarzano w kolejnych latach, że w razie zapewnienia możliwości nocowania w kabinie samochodu ryczałt nie będzie wypłacany. Pozwana takie noclegi w kabinie zapewniała więc logiczne jest, że nie płaciła wbrew treści przepisów wewnętrznych żadnych dodatkowych kwot. Celem było bowiem minimalizowanie kosztów i utrzymanie konkurencyjności spółki.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę ustaleń w zakresie wysokości ryczałtów za noclegi za sporny okres stanowiła opinia biegłego ds. rachunkowości, zeznania świadków: R. S., K. W., A. G., K. S., w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia oraz dowód z przesłuchania stron. Zeznaniami świadka A. G. nie dał wiary w zakresie twierdzeń, że diety wypłacane dla kierowców w części tzw., socjalnej zawierały wypłatę kosztów noclegu. Świadek twierdzenia te podnosiła jako reprezentant strony pozwanej, w sposób dla niej korzystny, zapewne także w trosce o zachowanie dotychczasowego miejsca pracy. Zeznań o takiej treści nie potwierdzały dowody z dokumentów, ani zeznania żadnego ze świadków. K. W., R. S. i K.S. zeznawali, że nigdy przedmiotem rozmów związków zawodowych z zarządem pozwanej nie były kwestie związane z wypłatami ryczałtów za noclegi w formie części diet. Poza tym, gdy wyjątkowo kierowca nocował w hotelu i zwracano mu koszty rachunku, wówczas nie odliczano takiej kwoty od kwoty diety. Wskazuje to więc na to, że dieta stanowiła odrębny składnik i nie zawierała w sobie rekompensaty kosztów noclegu. Przepisy regulaminów pracy i wynagradzania wprost zawierały zapis, że w przypadku zapewnienia noclegu w kabinie samochodu nie przysługuje ryczałt za nocleg. W ocenie Sądu Rejonowego stanowisko A. G. zostały więc wypracowane na użytek licznych procesów, zagrażających stabilności finansowej pozwanej. Zeznania w/w świadka były odosobnione w powyżej wskazanym zakresie. Także J. B. członek Zarządu pozwanej nie twierdził kategorycznie, że diety zawierały w sobie zwrot kosztów noclegu, a jedynie że słyszał o tym. Należało przy tym zauważyć, że dieta w części socjalnej stanowiła kwotę ok. 26-27 euro w różnych okresach, a ryczałt za nocleg w jednym z Państw, które kierowcy odwiedzali najczęściej wynosił o wiele więcej / z reguły ok. 40 euro/. W zestawieniu z bardzo niskimi wynagrodzeniami zasadniczymi kierowców takie rozwiązanie nie byłoby akceptowane przez związki zawodowe i samych kierowców. Tymczasem w żadnym protokole i porozumieniu z negocjacji pozwanej ze związkami nie wymieniono kwestii

związanych z rozliczaniem ryczałtów za noclegi. Dopiero we wrześniu 2013r taki problem został poddany pod rozważenie zarządu. To także potwierdza słuszność rozumowania, co do tego, że ryczałty nie wchodziły w skład diety, a pozwana po prostu nigdy ich nie wypłacała. Uznawała, bowiem że nocleg w kabinie zapewnia bezpłatny nocleg w sposób wyłączający konieczność wypłaty ryczałtu za noclegi.

W ocenie Sądu Rejonowego niewiarygodne były także zeznania A. G. w zakresie twierdzeń, że regulaminy wywieszano na bazach. Z pozostałych dowodów (np. zeznania P. T.) wynikało, że znajdowały się wyłącznie w kadrach, dla osób żądających ich okazania. Nie były udostępniane kierowcom indywidualnie.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania R. P., nie budzące wątpliwości wobec okoliczności znanych Sądowi i stronom z innych tożsamych procesów.

Sąd I instancji podkreślił, że dokumenty złożone przez Spółkę w procesie nie pozwalały na precyzyjne ustalenia ile, w jakich dniach kierowcy przebywali na terytorium każdego z państw. Realizacje zleceń złożone do akt wskazywały jedynie szacunkowo miejscowości, przez które przejeżdżali w określonych datach, nie dając odpowiedzi w jakim kraju nocowali. W tej sytuacji sposób zaproponowany przez stronę powodową do wyliczenia wartości spornych ryczałtów okazał się najbardziej przydatny (także z uwagi na art. 322 kpc). Strona powodowa zaproponowała średnią wartość ryczałtu dla każdego z kierowców. W każdym prawie przypadku wartość ta była niższa niż wartość ryczałtu przysługującego za nocleg w danym kraju /np. na terytorium Francji -45 euro, na terytorium Hiszpanii 40 euro, na terytorium Wielkiej Brytanii -50 euro, na terytorium W.-43,50 euro/. Biegły uzupełniał opinię zgodnie z wnioskami strony pozwanej, jednak otrzymane wartości nie mogły stanowić kwot należnych dla kierowców. Żaden z nich nie otrzymał bowiem ryczałtu za noclegi. Strona pozwana nie wykazała, aby wypłaty z tego tytułu były realizowane np. jako część składowa diety. Strony nie składały zastrzeżeń do opinii biegłego w zakresie wariantów opinii ani co do samych wyliczeń. Uwagi pozwanej sprowadzały się do negowania zasadności roszczenia, a ewentualnie do wskazywania konieczności zaliczania na poczet ryczałtów wartości diety w części składającej się na koszty socjalne. Pozwana nie zaproponowała w tym zakresie sposobu liczenia należności. Nie była w stanie wskazać ile w każdym okresie podróży stanowiły koszty socjalne, a ile miały stanowić ryczałty. Prowadziło to do oceny, że w każdym bądź w niektórych z tych okresów wartość ryczałtów za nocleg mogła wynosić „0”, bowiem pozostała część wypłaconej diety w istocie pokrywała poniesione przez kierowców wydatki socjalne z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania się poza domem i za granicą. Taki sposób obliczania kwot wypłacanych kierowcom jako diety nie mógł więc być akceptowany, ponieważ prowadziłby do rozliczenia diety w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami oraz wbrew ustalonym zasadom. Wartości dowodowej opinii nie podważa okoliczność, że w czasie podróży na teren wielkiej Brytanii kierowcy podróżowali promem i wówczas mieli wykupione noclegi na promie. Kierowcy nie prowadzili własnej dokumentacji w tym zakresie, przeciwnie do strony pozwanej. To pozwana winna wykazać, czy i kiedy takie noclegi miały miejsce, aby istniała możliwość odliczenia tychże dni. Pozwana nie przedstawiła dowodów w tym zakresie. Niewykluczone, że takie sytuacje w ogóle nie miały miejsca, bądź pojawiały się sporadycznie. W tej sytuacji w związku z przyjmowaniem do wyliczeń średniej wartości ryczałtów i tak niższej od takich wartości przewidzianych w rozporządzeniu o podróżach służbowych, wartości przyjęte w opinii biegłego były w ocenie Sądu Rejonowego uzasadnione i prawidłowe. Szacunkowe wyliczenia na podstawie art. 322 kpc wobec braku ścisłych dowodów z pominięciem odliczenia konkretnych dni noclegu w drodze do Wielkiej Brytanii (która nie trwała dłużej niż dobę) były uzasadnione. Strona powodowa nie kwestionowała wyliczeń dokonanych przez biegłego. Dlatego też wydana opinia potwierdzająca poprawność wyliczeń dokonanych w pozwach stała się podstawą ustalenia spornych kwot. Niedopuszczalna byłaby ocena prawa przez biegłego d.s księgowości, której domagała się strona pozwana. W tym zakresie wnioski o uzupełnianie opinii nie mogły być uwzględnione i podlegały oddaleniu. Dalszych porównań i obliczeń biegły dokonał w opinii uzupełniającej, a wobec podstawy rozstrzygnięcia bezcelowe było dalsze jej uzupełnianie. Porównanie poczynione przez pozwaną było wystarczające do oceny, że wypłacała diety we wskazanych kwotach, natomiast brak było dowodów na wypłatę należnych kierowcom ryczałtów za noclegi. Bez znaczenia pozostawały zarzuty pozwanej, iż biegły wskazał kwoty ryczałtów za poszczególne trasy, a nie w rozbięciu na miesiąc bądź odwrotnie. Ryczałty winny być rozliczone i wypłacone w ciągu 14 dni od zakończenia podróży i sposób podania kwot przez biegłego umożliwił ocenę daty wymagalności roszczeń. Ponieważ ostatecznie nie odliczano od kwot

należnych tytułem ryczałtów za daną podróż kwot wypłaconych tytułem diet, czy ich części /diety rozliczano do końca kolejnego miesiąca za miesiąc, w którym podróż miała miejsce/ nie było potrzeby systematyzowania ryczałtów w okresach miesięcznych. Podróże nie raz miały miejsce na przełomie miesięcy i rozbijanie ryczałtów stanowiło zasadniczo zbędny zabieg, nie służący żadnym racjonalnym celom.

Sąd I instancji uznał, że brak było podstaw do zwracania się do aktualnych pracodawców kierowców celem uzyskiwania informacji o zasadach ich zatrudnienia. Okoliczność ta nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia i przybierała formę represji za decyzję o wystąpieniu na drogę sądową.

W świetle aktualnego orzecznictwa sądowego jednoznacznie ustalającego, że nocleg w kabinie nie stanowi zapewnienia odpowiedniego, bezpłatnego noclegu, wyłączającego obowiązek wypłaty ryczałtu za noclegi, nie było podstaw do dalszego gromadzenia dokumentacji dotyczącej wyposażenia samochodów kierowców, prowadzenia postępowania w tym zakresie, w tym na drodze opinii biegłego d.s techniki samochodowej. Poza sporem pozostawało bowiem, że samochody posiadały leżanki, a kierowcy na nich nocowali. Bezsportny był także brak zaplecza socjalnego i sanitarnego w samochodach. Dalsze dowody w tym zakresie były więc zbędne i nie wniosłyby do sprawy żadnych nowych okoliczności, od których zależałoby rozstrzygnięcie. Z uwagi na powyższe oddalono wniosek strony pozwanej o korzystanie z dowodu z opinii biegłego d.s techniki samochodowej.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazał, że brak było podstaw do zawieszania postępowania w sprawie do czasu rozpoznania kasacji wywiedzionych od wyroków Sądu w Zielonej Górze, zwłaszcza wobec wypracowania ostatniej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, rozstrzygającej dotychczasowe wątpliwości interpretacyjne.

Sąd nie dopatrywał się także potrzeby występowania z pytaniem prawnym od Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (a tym samym od września 2016r zawieszania postępowania w sprawie na podstawie art. 177 par. 1 pkt. 3¹kpc, który stanowi, że Sąd może

(a nie musi) zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Rozstrzygnięcie sprawy niniejszej nie zależy od wyniku takiego postępowania toczącego się przed (...) w związku z pytaniami innych sądów).

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej m.in. dokonuje obowiązującej wykładni aktów prawnych, zapewnia jednolitą wykładnię prawa unijnego przez wydawanie na wniosek sądu państwa członkowskiego orzeczeń wstępnych.

W przypadku wątpliwości interpretacyjnych sąd krajowy może zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o dokonanie interpretacji prawa wspólnotowego. Jeżeli problem interpretacyjny pojawia się w sprawie toczącej się przed sądem krajowym, od rozstrzygnięcia której nie przewidziano odwołania w prawie krajowym, organ ten ma obowiązek wystąpić do Trybunału o wydanie orzeczenia. Instytucja pytania prejudycjalnego uregulowana została w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: (...)). Na mocy postanowień (...) właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym jest (...), zaś uprawnione do złożenia pytania prejudycjalnego są sądy krajowe państw członkowskich rozstrzygające spory pomiędzy stronami. W obowiązującym stanie prawnym strona postępowania nie może samodzielnie wystąpić do (...) o wydanie orzeczenia prejudycjalnego, nie ma również do swojej dyspozycji instrumentów umożliwiających wywarcie wpływu na sąd krajowy tak, aby ten wszczął procedurę.

W polskim porządku prawnym organami uprawnionymi do złożenia pytania prejudycjalnego są między innymi: sądy powszechne (rejonowe, okręgowe, apelacyjne), Sąd Najwyższy, sądy administracyjne (wojewódzkie sądy administracyjne wraz z Naczelnym Sądem Administracyjnym), sądy dyscyplinarne oraz Trybunał Konstytucyjny. Zakres kontroli dokonywanej przez Trybunał sprowadza się do wykładni norm traktatów oraz orzekania o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii. Procedura zmierzająca do wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym zaliczana jest przez doktrynę do postępowania niespornego.

Tryb prejudycjalny to postępowanie sądowe polegające na tym, że sądy państw członkowskich mogą bądź w niektórych sytuacjach muszą zwrócić się z zapytaniem, jeśli mają wątpliwości co do prawidłowego zastosowania prawa unijnego przy rozstrzygnięciu konkretnej sprawy. Sąd krajowy państwa członkowskiego może skierować do Trybunału pytanie prejudycjalne, jeśli orzeczenie podlega zaskarżeniu, zaś gdy orzeczenie według prawa wewnętrznego nie podlega zaskarżeniu, sąd ma obowiązek zwrócić się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym, dotyczącym zarówno wykładni, jak i oceny ważności.

Kontynuując swoje rozważania Sąd Rejonowy wskazał, że Trybunał nie ma uprawnień do ingerowania w procedurę stosowania aktu prawa krajowego. „Trybunał orzeka w przedmiocie wykładni lub ważności prawa Unii, dokładając wysiłków, by udzielona przez niego odpowiedź była pomocna w rozwiązaniu sporu, lecz do sądu krajowego należy wyciągnięcie z niej odpowiednich wniosków, w tym – w razie potrzeby – podjęcie decyzji o niestosowaniu danego przepisu prawa krajowego”. Zgodnie z zasadą pomocniczości UE nie powinna ingerować w te zadania, które jest w stanie samodzielnie zrealizować państwo. Istotne jest, iż wszelkie kompetencje, które nie zostały przyznane UE w traktatach, należą do państw członkowskich – tzw. domniemanie kompetencji państw członkowskich. Głównym celem instytucji wspólnoty europejskiej jest wspieranie działań podejmowanych przez państwa członkowskie i rozwijanie istniejącego już dorobku, nie zaś zastępowanie państwa w wykonywaniu jego podstawowych funkcji. „Możliwość oddziaływania organów unijnych, w tym ETS, na sądy krajowe na etapie kształtowania się rozstrzygnięcia sądowego w sprawach z elementem unijnym, są ograniczone”. Unia europejska i państwa członkowskie zobowiązane są do wzajemnego szacunku i udzielania sobie wsparcia w realizacji zadań traktatowych.

Reasumując, Sąd Rejonowy podkreślił, że nie był zobligowany występować z pytaniem prejudycjalnym zgodnie w wnioskami pozwanej. Orzeczenie podlega bowiem jeszcze zaskarżeniu. Natomiast w związku z tożsamymi pytaniami kierowanymi już przez Sąd we Wrocławiu brak było podstaw obligujących do zawieszania postępowania w sprawie do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Sprawiedliwości. W ocenie Sądu rozstrzygnięcie sporu było możliwe przy zastosowaniu dotychczasowych reguł wykładni prawa, w oparciu o wypracowane orzecznictwo sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego.

Przechodząc do merytorycznej analizy okoliczności sprawy i obowiązujących przepisów Sąd I instancji wskazał, że brak możliwości ustalenia dat i miejsc noclegów kierowców (wobec nie przedstawienia stosownych dokumentów przez stronę pozwaną) pozwalał na wyliczenie należnych ryczałtów za noclegi w ograniczonym zakresie, zgodnym jednak z oczekiwaniami R. P. (1).

Następnie Sąd Rejonowy odniósł się do zarzutu strony pozwanej o braku zdolności sądowej Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.. Pozwana podnosiła, iż powodowe Stowarzyszenie prowadzi działalność gospodarczą nakierowaną na osiągnięcie zysku oraz jest ściśle powiązane osobowo i kapitałowo z Kancelarią pełnomocnika procesowego, przy czym obawy te – w ocenie Sądu I instancji – miały charakter głównie domysłów opartych na = informacjach z różnych stron internetowych. Zgodnie z art. 8 kpc organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu. Przepis ten przewiduje udział organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym, który wyraża się w możliwości wszczęcia postępowania oraz wzięcia udziału w toczącym się postępowaniu.

Organizacje pozarządowe mogą wszcząć postępowanie zarówno w procesie, jak i w postępowaniu nieprocesowym, egzekucyjnym czy zabezpieczającym, przy czym wszcząć postępowanie lub wstąpić do niego mogą tylko te organizacje, których zadanie statutowe (wynikające z postanowień statutu lub określone w ustawie, na podstawie której organizacja działa) nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, i tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie (tj. w art. 61-63, 462 k.p.c.). Oznacza to, że organizacje pozarządowe mogą występować w sprawach: o roszczenia alimentacyjne, o ochronę konsumentów, o ochronę środowiska, o ochronę praw własności przemysłowej, o ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednio lub pośrednio zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

Przesłanką udziału organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym jest ochrona praw obywateli, a więc zarówno pojedynczej osoby fizycznej, jak i określonej grupy osób, przy czym osoba taka nie musi być członkiem danej organizacji. Termin "organizacje pozarządowe" obejmuje wszystkie jednostki mieszczące się w dotychczasowym określeniu "organizacje społeczne". Pojęcie to zostało przyjęte w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536). Według art. 3 ust. 2 wskazanej ustawy organizacjami pozarządowymi są: niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Zgodnie z art. 62 § 1 kpc do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zdanie drugie.

Zgodnie z art. 462 kpc w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu.

Powyższy przepis traktowany jako podstawa prawna udziału organizacji pozarządowych w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, stanowi *lex specialis* względem art. 61 i n. kpc. Określa on podstawowe uprawnienia procesowe w zakresie wszczynania i przystępowania do już toczących się postępowań w sprawach z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych właściwych organizacji pozarządowych, realizujących w ten sposób swoje zadania statutowe.

Uprawnienie właściwej organizacji pozarządowej do wystąpienia w konkretnym postępowaniu w sprawie z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych na rzecz danego pracownika lub ubezpieczonego nie ma samodzielnego charakteru i jest uzależnione od wyraźnej zgody uprawnionego, wyrażonej w formie pisemnej.

Do sądu należy kontrola, czy organizacja pozarządowa, która powoduje wszczęcie postępowania, należy do organizacji uprawnionych do brania udziału w danym rodzaju spraw i czy dana sprawa należy do takich spraw. Kontrola ta ogranicza się wyłącznie do weryfikacji czy dany podmiot jest organizacją pozarządową i czy z ustawy bądź statutu nie wynika prowadzenie przez niego działalności gospodarczej, a także czy w myśl statutu realizuje od zadania określonego rodzaju, a kontrola ta ma charakter formalny i wynika z art. 8 kpc i 462 kpc, który stanowi o zadaniach statutowych a nie rzeczywiście realizowanych.

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowe Stowarzyszenie jest organizacją pozarządową – nie stanowi jednostki sektora finansów publicznych, posiada osobowość prawną, jest wpisane do KRS i w ramach zadań statutowych zajmuje się między innymi ochroną praw pracowniczych w sprawach z zakresu prawa pracy, zadania statutowe ujawnione w statucie i rejestrze nie dotyczą prowadzenia działalności gospodarczej. Stowarzyszenie posiada legitymację procesową formalną – występuje we własnym imieniu, ale na rzecz pracowników, nie realizuje prawa podmiotowego w rozumieniu materialnoprawnym, lecz uprawnienia procesowe.

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r Prawo o stowarzyszeniach /Dz. U. 2001/79/855/ Stowarzyszenie podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, o ile przepis ustawy nie stanowi inaczej. Nadzór nad działalnością stowarzyszeń należy do:

1) wojewody właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia - w zakresie nadzoru nad działalnością stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego,

2) starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia - w zakresie nadzoru nad innymi niż wymienione w pkt 1 stowarzyszeniami - zwanych dalej "organami nadzorującymi".

Zgodnie z orzecznictwem sądowym prawidłowość wpisu do rejestru stanowiącego o nabyciu zdolności sądowej przez stowarzyszenie może być kwestionowane w postępowaniu rejestrowym, a nie w postępowaniu wszczętym przed sądem pracy./ w tym miejscu Sąd powołał wyrok SN z dnia 4 listopada 2008 r, I PK 149/08 dotyczący wpisu do rejestru handlowego spółki/. Mając powyższe na uwadze Sąd nie uwzględnił wniosków dowodowych strony pozwanej zmierzających do wykazania obawy, co do prowadzenia przez Stowarzyszenie działalności gospodarczej w związku ze współpracą z Kancelaria prawną, bowiem pozwany dopatrując się uchybień w działalności Stowarzyszenia nie wykazał, by wystąpił z inicjatywą co do działalności nadzorczej wobec Stowarzyszenia w ramach sądu rejestrowego, prokuratury, organów skarbowych czy podmiotów nadzorujących w trybie ustawy Prawo o Stowarzyszeniach (art. 25 i następnie), a tym samym, by wpis widniejący w KRS, nie odpowiadał prawdzie. Sąd rejestrowy może nawet wydać orzeczenie w przedmiocie rozwiązania stowarzyszenia. Zatem wskazanym wyżej podmiotom należy pozostawić ocenę rzeczywistej realizacji przez stowarzyszenie zadań statutowych. Sąd pracy nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność podjęcia przez Stowarzyszenie działalności gospodarczej, z uwagi na brak przyznania w tym zakresie kompetencji temu sądowi w świetle art. 8 i art. 462 kpc. Z uwagi na powyższe oddalono wnioski formułowane przez pozwaną w piśmie procesowym (k: 890 i n.) i nie prowadzono postępowania dowodowego w zakresie oceny realizacji zadań przez Stowarzyszenie, które to postępowanie może przeprowadzić sąd rejestrowy.

Fakt reprezentowania Stowarzyszenia w ramach pełnomocnictwa procesowego przez radcę prawnego R. W. (1) nie jest podstawą do twierdzenia, że to w istocie kancelaria prowadzi powyższe stowarzyszenie, bowiem z treści odpisu z KRS nie wynika, by R. W. pełnił aktualnie w Stowarzyszeniu jakieś funkcje. Zarzuty zgłaszane w treści pisma dotyczą okresu sprzed wniesieniem pozwu.

Podnoszone okoliczności w postaci unikania uiszczenia opłat sądowych dzięki temu, że stroną powodową jest Stowarzyszenie, również nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na to, że postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy jest wolne od opłaty od pozwu w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 zł ./por. w tym zakresie art. 35 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych /Dz.U. z 2010 r, nr 90 poz. 594 z późn.zm/.

W ocenie Sądu I instancji strona powodowa zatem ma zarówno zdolność sądową i procesową. Brak było podstaw do odrzucenia pozwów na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 kpc.

Przechodząc do rozważań w zakresie zgłoszonych roszczeń, sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010 r. kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. Stosownie zaś do treści art. 2 pkt. 8 powołanej ustawy określenie podróży służbowe oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy: (a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub (b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego. Sąd zważył, że zgłoszone w sprawie roszczenia dotyczyły zarówno okresu przed, jak i po wejściu w życie cytowanego art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. Nie bez znaczenia była także okoliczność, iż pracownik, na rzecz, którego działało powodowe Stowarzyszenie zatrudniony został przed wejściem w życie regulaminu pracy i wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 roku.

Następnie Sąd Rejonowy powołał się na treść uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164. Wskazał za nią, że w wyniku nowelizacji ustawy o czasie pracy kierowców powstała sytuacja prawna, w której podróże kierowców transportu międzynarodowego odbywane w okresie do dnia 3 kwietnia 2010 r. nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (nie mają więc zastosowania wprost przepisy powszechnie obowiązujące dotyczące zwrotu kosztów podróży służbowych), a po tej dacie są one podróżami służbowymi (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców) i kierowcom przysługują należności na pokrycie

kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. (art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców). Jednakże za okres do dnia 3 kwietnia 2010 r. moc prawną zachowały korzystniejsze dla pracowników (przyznające diety i zwrot kosztów noclegu) postanowienia układów zbiorowych pracy (regulaminów wynagradzania) oraz umów o pracę (art. 9 § 2 i art. 18 § 2 k.p.). Sąd I instancji powołał się również na orzecznictwo wskazujące, że w przypadku nieustalenia w układzie zbiorowym (regulaminie wynagradzania) lub umowie o pracę świadczeń z tytułu podróży odbywanych przez kierowcę, jej koszty mogą podlegać wyrównaniu w wysokości odpowiadającej należnościom (diplomom) z tytułu podróży służbowej przewidzianym w przepisach powszechnie obowiązujących dla pracowników wykonujących rzeczywiście podróże służbowe (tu powołał wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2009 r., I PK 279/07, LEX nr 509051; z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 51/09, OSNP 2011 nr 7-8, poz. 100; z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 372/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 11, s. 597 oraz z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119).

Sąd I instancji przywołał pogląd wyrażony w uchwale SN z dnia 12 czerwca 2014 r. II PZP 1/14, że odesłanie w art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77 ze zn. 5 § 3 -5 kp oznacza więc pośrednio odesłanie do art. 77 ze zn. 5 § 2 kp, a w konsekwencji uznanie, że kierowcy – pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77 ze zn. 5 § 2 kp, chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę. Przed 01 kwietnia 2010 r. obowiązywał regulamin wynagradzania z 20 lipca 2006 roku, stanowiąc w §15, iż pracownikom pozwanego przysługiwały diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców wynosiła 40 EURO za pełną dobę. Wysokość diet z tytułu podróży służbowych poza granicami Polski dla kierowców – stażystów wynosiła 20 EURO za pełną dobę.

Brak było w tym zakresie uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi.

Regulamin wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r, stanowił zaś, iż pracownikom przysługują diety rozumiane jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Wysokość diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Wysokość diet rozumianych jako dodatek z tytułu zwiększonych kosztów ponoszonych przez pracowników związanych z podróżą służbową na obszarze kraju oraz poza granicami kraju wynosiła łącznie 38 EURO za każdą pełną dobę, z czego kwotą 13 EURO stanowiła dietę rozumianą jako pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, kwota 25 EUR obejmowała zwiększenie innych kosztów socjalnych.

Zatem wobec określenia kwoty diety w łącznej wysokości 38 EUR, w kontekście wcześniejszych uregulowań dotyczących wysokości diety w kwocie 40 EUR należało uznać, iż określona regulacja była mniej korzystna dla pracownika. Wobec włączenia jej do indywidualnych umów o pracę, wymagała wypowiedzenia warunków pracy i płacy w drodze wypowiedzenia zmieniającego.

W ocenie Sądu Rejonowego nie można w żadnym zakresie zaakceptować poglądu pozwanego, iż w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie istniała konieczność złożenia przez pracodawcę oświadczeń w przedmiocie wypowiedzenia zmieniającego, ponieważ w tym zakresie doszło do zawarcia, w sposób dorozumiany (konkludentny) porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy, co miałyby skutkować wyłączeniem zastosowania konstrukcji przewidzianej przez art. 42 kp.

Korzystniejsze postanowienia układu (regulaminu), z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Przy wypowiedzeniu dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzenia warunków pracy i płacy. Pracodawca zatrudniający co najmniej 20 pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy odpowiadającym wymaganiom określonym w §3, ustala warunki wynagradzania za pracę w regulaminie wynagradzania. W regulaminie wynagradzania, o którym mowa w §1, pracodawca może ustalić także inne świadczenia związane z pracą i zasady ich przyznawania. Regulamin wynagradzania obowiązuje do czasu objęcia pracowników zakładowym układem zbiorowym pracy lub ponadzakładowym układem zbiorowym pracy ustalającym warunki wynagradzania za pracę oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą w zakresie i w sposób umożliwiający określanie, na jego podstawie, indywidualnych warunków umów o pracę. Regulamin wynagradzania ustala pracodawca. Jeżeli u danego pracodawcy działa zakładowa organizacja związkowa, pracodawca uzgadnia z nią regulamin wynagradzania. Do regulaminu wynagradzania stosuje się odpowiednio przepisy art. 239§3, art. 241¹²§2, art. 241¹³ oraz art. 241²⁶§2 k.p. Regulamin wynagradzania wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników, w sposób przyjęty u danego pracodawcy.

O treści autonomicznych źródeł prawa pracy decydują jego strony. Postanowienia tych normatywnych porozumień obowiązują bezpośrednio w stosunkach prawa pracy. Zmiana układu (regulaminu) na korzyść pracownika powoduje automatyczną zmianę indywidualnych stosunków pracy – staje się częścią umów o pracę, natomiast zmiana niekorzystna – o ile nie nastąpi w drodze porozumienia zmieniającego – powinna być wprowadzona poprzez wypowiedzenie pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę. Układy zbiorowe pracy zajmują wyższe miejsce w hierarchii źródeł prawa pracy niż regulaminy wynagradzania.

Sąd I instancji przypomniał o zasadzie pierwszeństwa stosowania tego źródła prawa pracy, którego postanowienia są bardziej korzystne.

W kodeksie pracy przewiduje się pisemną formę wypowiedzenia warunków pracy i płacy - art. 42§2 k.p. Do oświadczenia pracodawcy o wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu umowy o pracę. Oznacza to, że każde wypowiedzenie warunków pracy lub płacy powinno być złożone - tak jak wypowiedzenie definitywne - na piśmie, z zachowaniem przepisów o okresach i terminach wypowiedzenia, oraz powinno zawierać pouczenie o przysługujących pracownikowi środkach prawnych od wypowiedzenia (niezależnie od pouczenia, że pracownik może do połowy okresu wypowiedzenia odmówić przyjęcia nowych warunków). Jak wyżej wskazano, wypowiedzenie to podlega podobnym ograniczeniom jak wypowiedzenie definitywne, co dotyczy zwłaszcza szczególnej ochrony przed wypowiedzeniem, a w przypadku umów na czas nieokreślony - także przyczyny wypowiedzenia zmieniającego oraz obowiązku konsultacji związkowej. Pracodawca może sam określić treść oświadczenia woli, pod warunkiem, że zawiera ono wszystkie elementy wymagane przepisem art.42§2 k.p. Do oświadczenia pracownika o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków, o którym mowa w art.42§3 k.p., stosuje się - z mocy art. 300 k.p. - ogólna zasada przewidziana w art. 60 k.c., iż oświadczenie woli może być wyrażone w dowolnej formie. Brak odpowiedzi ze strony pracownika na oświadczenie o wypowiedzeniu warunków pracy i płacy poczytuje się za ich przyjęcie, tylko w przypadku, gdy pracownik przed upływem połowy okresu wypowiedzenia nie złoży oświadczenia o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków (§3). Tryb ten zatem ma miejsce przy uprzednim wręczeniu pracownikowi pisemnego wypowiedzenia.

Sąd Rejonowy uznał za błędny pogląd pozwanego o zawarciu w sposób dorozumiany porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy wobec wejście w życie mniej korzystnego w zakresie ukształtowania wysokości diet, regulaminu wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 roku.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że w okresie przed 1 kwietnia 2010 r. w aktach wewnętrznych pozwanej nie była regulowana w żaden sposób kwestia ryczałtów za noclegi, a tym bardziej ryczałtowych świadczeń, które miałyby zostać zaliczone na poczet należności z tytułu ryczałtów. Przywołał treść § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.), art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) oraz art. 8 ust. 2 i 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85. Zwrócił także uwagę na orzecznictwo Sądu Najwyższego, według którego zapewnienie powodowi noclegu w kabinie samochodu ciężarowego nie oznaczało zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu powołanych przepisów, co uprawniało pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w treści rozporządzenia (uchwała SN z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14, OSN 2015/4/47; uchwała SN z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014/12/164).

Sąd pominął wnioski dowodowe strony pozwanej zmierzające do ustalenia standardu kabin, w których pracownicy pozwanego odbywali noclegi. Kwestia ta nie ma bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Standard kabiny nie ma bowiem wpływu na nabycie prawa do ryczałtu za nocleg, mając na względzie aktualne orzecznictwo SN.

Następnie Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że zagadnienie prawne rozstrzygnięte w powołanej wyżej uchwale SN z dnia 7 października 2014 r. dotyczyło wyłącznie wykładni § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, a ściślej wykładni użytego w tym przepisie zwrotu „bezpłatny nocleg”. Nie dotyczyło natomiast konsekwencji prawnych ustalenia przez strony stosunku pracy – na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p. – warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u pracodawcy prywatnego (innego niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej) w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, w sytuacji, gdy strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik nie będzie uprawniony do ryczałtu za nocleg, jeżeli odbywa go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu.

W ocenie sądu I instancji pracowników obowiązywały postanowienia wynikające z regulaminu wynagradzania z 2006 r., o czym była mowa powyżej. Sąd ten przedstawił jednak swoje stanowisko czyniąc hipotetyczne założenie konkludentnego wprowadzenia do umów o pracę zapisów regulaminu pracy z 1 kwietnia 2010 r. Wyjaśnił, że zapis regulaminu wynagradzania z kwietnia 2010 r. dotyczący wypłaty diety na pokrycie innych kosztów socjalnych nie stanowił pokrycia ryczałtów za noclegi. Przywołał treść art. 77² k.p. oraz zauważył, że regulamin wynagradzania z 2010 r. wszedł w życie w czasie, gdy w orzecznictwie traktowano zapewnienie noclegu w kabinie samochodu jako zapewnienie bezpłatnego noclegu.

Pracodawca prezentował stanowisko, że ryczałt się nie należy, bowiem zapewnia nocleg w odpowiednio przystosowanej kabinie (zgłaszając w tym zakresie wnioski dowodowe). Powyższe znalazło potwierdzenie w regulaminie pracy, który stanowił, że ryczałt nie przysługuje, gdy pracodawca zapewnia nocleg w kabinie pojazdu. Skoro tak, to jednocześnie pracodawca nie mógł płacić ryczałtu za nocleg w ramach diet, bowiem powyższe wyklucza się wzajemnie i stanowi „dopasowywanie” przez pracodawcę wypłaconych kwot do przedmiotu żądania. Sąd I instancji zwrócił uwagę na zapis § 25 Regulaminu Wynagradzania, który określa, jakie świadczenia przysługują za czas podróży służbowej – diety i ryczałt za nocleg. Jednoznacznie wskazuje też na zastosowanie wprost rozporządzeń i różnicuje te dwa świadczenia. Regulamin wynagradzania nie posługuje się pojęciem noclegu, kosztami noclegu, ryczałtem za nocleg. Nie określa, jaka część diety stanowi konkretnie ryczałt za nocleg, a jaka część to inne koszty socjalne. Ani w umowie o pracę, ani w innym dokumencie w formie oświadczenia pracownika nie mówi się, że diety stanowią również ekwiwalent wydatków na noclegi. Definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz

zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, zatem w ocenie Sądu Rejonowego nie ma więc podstaw prawnych, aby w aktach niższego rzędu ten podział nie został zachowany.

Przedstawiając powyższe stanowisko Sąd I instancji powołał się na wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r., III APa 8/11, Lex nr 1238707). Następnie wskazał, że skoro przepis wewnętrzny przewidywał pobawienie prawa do ryczałtu za nocleg w związku z przyjęciem, że pracodawca zapewnia bezpłatny nocleg w kabinie, to nie można było uznać, że jest to uregulowanie bardziej korzystne, skoro aktualna na datę wyrokowania wykładnia zakładała, że kabina samochodu nie może być kwalifikowana jako bezpłatny nocleg. Także ogólnie określona dieta na 38/41/42 EUR nie mogła być, zdaniem Sądu Rejonowego, przyjęta jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy, a również dieta przyjęta na poziomie 40 EUR nie spełniała takiego waloru. W istocie dieta w ścisłym tego słowa znaczeniu została określona na wyższą kwotę niż 23 zł, jednakże mając na względzie to, że ryczałt za nocleg w różnych krajach był różny i wynosił 25 euro (Austria), 40 euro (Belgia), 20 euro (Czechy), 30 euro (Francja), nie można było przyjąć, że łączna kwota 38/41/42 EUR – przy założeniu minimalnej stawki diety – 23 zł (ok. 6 euro) w każdym przypadku była bardziej korzystna niż przepisy wykonawcze, przy uwzględnieniu dodatkowo, że powyższa dieta miała pokryć inne koszty socjalne. Na powyższe zwróciła również uwagę PIP w protokole pokontrolnym. Ponadto, niezależnie od przyjętej wersji wyliczeń przez biegłego – w każdej z nich występowała „niedopłata” świadczeń w porównaniu z wysokością ryczałtu naliczonego według zasad z rozporządzenia wykonawczego.

W ocenie sądu rejonowego roszczenia R. P. (1) należało rozpatrywać na gruncie rozporządzenia dotyczącego odbywania podróży służbowej poza granicami kraju, w świetle art. 18 § 2 k.p. i art. 9 § 2 k.p. Samo zatem przyjęcie, że pracodawca nie zapewniał bezpłatnego noclegu przesądzało zdaniem sądu I instancji o zasadności roszczenia o ryczałt za noclegi. Sąd ten wywodził, że w przypadku ryczałtu bez znaczenia jest, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. W razie zatem nie przedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje co najmniej ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. Zatem nawet, gdy kierowca nie pokrywa faktycznie kosztów noclegu, ponieważ korzysta w tym celu z kabiny pojazdu i w związku z tym nie przedstawia rachunku za hotel, należy mu się ryczałt. Konsekwentnie sąd I instancji przyjął, że skoro regulamin wynagradzania nie przewidywał w ramach wypłaty diety wypłaty ryczałtu, to należało zasądzić ryczałt wynikający z treści rozporządzenia, przewidującego wypłatę świadczeń w związku z podróżą poza granicami kraju.

Następnie Sąd I instancji ustosunkował się do zarzutu pozwanego, że pracownicy nie wykazali w toku procesu, ile konkretnie odbyli podróży służbowych, gdzie się odbywały i ile było w związku z tym noclegów. Sąd przyjął w tym zakresie zestawienie przedstawione przez stronę powodową (poparte obliczeniami biegłego). Należy wskazać, że od początku procesu powód żądał złożenia dokumentów, z których wynikałyby informacje dotyczące liczby i miejsca podróży służbowej, natomiast pozwany konsekwentnie wskazywał, że takimi dokumentami nie dysponuje.

Sąd Rejonowy przypominał, że zgodnie z art. 94 pkt 9a k.p. pracodawca ma obowiązek prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników. Jest to podstawowy obowiązek pracodawcy, a jego niewykonanie stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika (art. 281 pkt 6 k.p.). Dokumentacja ta w pewnym zakresie stanowi potwierdzenie wywiązywania się pracodawcy z ciążących na nim a wynikających z konkretnego stosunku pracy obowiązków względem danego pracownika. Brak dokumentacji wynikający z zaniedbania jej prowadzenia przez pracodawcę powoduje, zdaniem sądu I instancji, zmianę rozkładu ciężaru dowodów przerzucając go na osobę zaprzeczającą faktom, z których strona powodowa wywodzi skutki prawne. W tym zakresie Sąd Rejonowy przywołał wyrok SA w Białymstoku z 10 kwietnia 2003 r., III APa 40/02, OSA 2003/12/43, a także wyroki SN z 5 maja 1999 r., I PKN 665/98, OSNP 2000/14/535, z dnia 13 stycznia 2005 r., II PK 114/04, OSNP 2005/16/245, z dnia 14 maja 1999 r., I PKN 62/99, OSNAPiUS 2000/15/579. W konsekwencji sąd

I instancji przyjął, że to na pracodawcy ciążył obowiązek wykazania, że pracownicy nie odbyli podróży służbowych. Obowiązkowi temu jednak nie sprostał.

Następnie Sąd Rejonowy oparł się na art. 322 k.c. przyjmując, że sprawa o wynagrodzenie za pracę jest sprawą o dochód przysługujący pracownikowi w postaci zapłaty za świadczoną na rzecz pracodawcy pracę w ramach stosunku pracy. Skoro tak, to nadmierne trudności w udowodnieniu wysokości żądania uprawniają sąd do zasądzenia odpowiedniej sumy według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (tutaj przywołano wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 r., I PK 61/07, Lex nr 317787). Sąd I instancji przyjął zatem kwotę ryczałtu w wartościach podanych przez stronę powodową i zweryfikowanych przez biegłego jako podstawę zasądzenia należności z tego tytułu.

Kontynuując swoje rozważania Sąd Rejonowy ocenił sporządzoną w sprawie opinię biegłego uznając ją za wiarygodną, za wyjątkiem przyjęcia za podstawę wyliczenia zestawienia powoda i dokumentu w postaci realizacji zadania, przy czym w tym zakresie biegły działał w ramach określonej tezy dowodowej i było to związane z omówionym powyżej brakiem dokumentacji pracowniczej. Zarzuty stron dotyczyły kolejnych wersji wyliczeń, które miały na celu hipotetyczne ustalenie pokrycia ryczałtów za noclegi dietami, które nie stanowiły podstawy rozstrzygnięcia. Pozwany wnosił o przeliczenie należności, przy założeniu całej wypłaconej diety, przy czym był to przejaw jeszcze dalej idącego stanowiska strony pozwanej, która chciałaby zaliczyć na poczet ryczałtu nie tylko dietę w zakresie innych kosztów socjalnych, ale także dietę na zwiększone koszty wyżywienia, którą pozwany ustalił na wyższym poziomie niż ustawowy.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek sąd I instancji powołał art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 359 § 1 k.c. i art. 476 k.c. Uznał, że zobowiązanie pozwanej do zapłaty ryczałtu miało charakter terminowy i stawało się wymagalne zgodnie z 13 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.) po upływie 14 dni do dnia zakończenia podróży służbowej.

Sporne kwoty zasądzono więc z odsetkami wg. w/w zasad.

W ocenie Sądu Rejonowego Roman P. nie miał obowiązku ewidencjonowania dat podróży zagranicznych i to pozwaną obciążał dowód przeciwny na wypadek kwestionowania dat wymagalności wskazanych przez stronę powodową.

Wobec uwzględnienia roszczeń o ryczałty co do zasady brak było podstaw do rozpatrywania zasadności roszczeń ewentualnych zgłoszonych przez pełnomocnika powoda w toku procesu.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 kpc. Na koszty procesu w niniejszej sprawie złoży się koszty zastępstwa procesowego pełnomocników stron. Strona powodowa wygrała proces. Winna więc otrzymać od pozwanej zwrot kwoty 2700 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (§ 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013 poz 490) i taką kwotę zasądzono, mając na uwadze zawilość sprawy, czas trwania procesu, nakład pracy pełnomocnika strony powodowej.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167/05, poz. 1398 ze zm.), kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Mając na względzie treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2007 roku (I PZP 1/07, OSNP 2007/19-20/269), zgodnie z którą Sąd w orzeczeniu kończącym w instancji sprawę z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 złotych obciąży pozwanego pracodawcę na zasadach określonych w art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kosztami sądowymi, których nie miał obowiązku uiścić pracownik wnoszący powództwo, Sąd nakazał pobrać od pozwanej

Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotą 4628 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od obu oddzielnie złożonych pozwów.

Na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 cytowanej ustawy Sąd nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotą 1680 złotych tytułem poniesionych przez Skarb Państwa tymczasowo wydatków w postaci kosztów wynagrodzenia biegłego za sporządzoną opinię pisemną.

Rozstrzygnięcie o rygorze natychmiastowej wykonalności znajduje podstawę prawną w art. 4772§ 1 kpc. Zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu Sąd zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, z urzędu nadaje wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika.

Apelację od powyższego wyroku w dniu 2 maja 2016 r. wniosła strona pozwana, zaskarżając go na podstawie art. 367 § 1 i 2 k.p.c., art. 368 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 369 § 1 k.p.c w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

W zakresie dokonanej przez sąd I Instancji oceny posiadania przez stronę powodową tj. Stowarzyszenie (...) zdolności sądowej i braku oceny, czy wobec podniesionych przez stronę pozwaną zarzutów podmiot ten posiada legitymację procesową czynną do występowania w sprawie:

1. naruszenie art. 173, 178 § 1 Konstytucji RP oraz art. 1 § 2 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 2 i art. 199 § 1 ust. 3 k.p.c. poprzez w istocie uchylenie się od obowiązku merytorycznego rozpoznania zarzutu o braku zdolności sądowej powoda podniesionego przez pozwaną i jego oddalenie bez zbadania merytorycznych podstaw i w konsekwencji brak odrzucenia powództwa lub jego oddalenia z uwagi na brak legitymacji procesowej czynnej, pomimo iż powód – Stowarzyszenie (...) nie posiada zdolności do występowania w niniejszej sprawie, albowiem w sposób pozorny powołuje się na swoją odrębność prawną od przedsiębiorcy – radcy prawnego R. W. (1) stanowiąc w rzeczywistości część przedsiębiorstwa założonego i prowadzonego przez niego w celu prowadzenia działalności gospodarczej i osiągania zysków. Poprzez złożone wnioski dowodowe, które zostały przez sąd oddalone wobec oparcia się wyłącznie na stronie formalnej, bez merytorycznego rozpoznania, pozwana zamierzała wykazać, iż:

- przedmiotowe stowarzyszenie jest w rzeczywistości prowadzone i zarządzane przez przedsiębiorcę radcę prawnego R. W. (1) i realizuje jego cele gospodarcze;
- decyzje dotyczące stowarzyszenia zapadają u przedsiębiorcy R. W. (1), a osoby formalnie zasiadające w strukturach stowarzyszenia działają w sposób pozorny jako członkowie najbliższej rodziny ww.;
- przedsiębiorstwo stowarzyszenia prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z niej zyski;
- sprawa nie jest prowadzona non profit przez stowarzyszenie, albowiem z tytułu prowadzenia przedmiotowej sprawy ww. przedsiębiorstwo zagwarantowało sobie wynagrodzenie od pracowników, na rzecz których działa;
- pracownicy pozwanej zostali „zwerbowani” przez przedsiębiorcę w ramach zorganizowanej akcji przeciwko pozwanej, a udział w sprawie stowarzyszenia wynika jedynie z powodu uniknięcia obowiązku uiszczenia wpisu sądowego i odpowiedzialności za wynik sprawy;
- odrębność prawną stowarzyszenia ma charakter pozorny i w rzeczywistości została nadużyta dla celów działalności przedsiębiorcy;
- w konsekwencji stowarzyszenie nie posiada zdolności sądowej do występowania w sporze;

2. naruszenie art. 2 ust 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 1989, Nr 20, poz. 104 ze zm.) w zw. z art. 8 k.p.c., 462 k.p.c. i art. 5 k.c. mających istotny wpływ na wynik sprawy poprzez nadużycie formy prawnej stowarzyszenia przez powodową organizację pozarządową tj. wykorzystanie prawa do założenia stowarzyszenia w celu sprzecznym ze społeczno-gospodarczym celem stowarzyszenia oraz zasadami współzycia

społecznego. Powodowa organizacja pozarządowa była założona i kierowana bezpośrednio przez R. W. (1), a obecnie E. W., którzy korzystając z możliwości zwolnienia stowarzyszenia z ponoszenia opłat sądowych czerpią korzyści z prowadzonych postępowań. Strona pozwana wskazywała, że jest to działanie wskazujące motyw zysku z pokrzywdzeniem wierzycieli, którzy nie mogą dokonać zaspokojenia z majątku organizacji powodowej, którego nie posiada. W aktach rejestrowych powodowej organizacji znajdują się postanowienia o wszczętej egzekucji i bezskutecznej próbie jej przeprowadzenia ze strony pięciu wierzycieli, których liczba rośnie. Jest to działanie jawnie sprzeczne z społeczno-gospodarczym celem stowarzyszenia oraz zasadami współżycia społecznego. Jest to nadto sprzeczne z niezarobkowym charakterem działalności stowarzyszenia, które w przypadku organizacji powodowej deklarowało brak prowadzenia jakiejkolwiek działalności zarobkowej i stanowisko to podtrzymuje w toku procesu (pismo powoda z 13 maja 2015 r.). Członkowie stowarzyszenia przystępując do aktywnej realizacji zamierzonych celów i z powołaniem się na nie, m.in. w postępowaniu sądownoadministracyjnym, powinni liczyć się z obowiązkiem ponoszenia kosztów sądowych i przeznaczyć odpowiednie środki na ich pokrycie (wyrok NSA z 13 lutego 2009 r., II OZ 133/09).

3. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego w przedmiocie braku zdolności procesowej powoda Stowarzyszenia (...) tj. weryfikacji czy rzeczywistym powodem w sprawie jest umocowany pełnomocnik R. W. (1) prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Kancelaria Radcy Prawnego R. W. (1), której częścią składową (mimo pozornej odrębności) jest Stowarzyszenie (...). Skarżący twierdził, że na podstawie akt rejestrowych organizacji powodowej ustalono, że R. W. (1) był założycielem organizacji powodowej i pełnił funkcję prezesa stowarzyszenia. Obecnie funkcję tę pełni E. W.. W ocenie pozwanej żadna z okoliczności podniesiona we wniosku o odrzucenie pozwu pozwanej nie była przedmiotem jakiegokolwiek postępowania dowodowego;

4. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, art. 379 pkt 2 k.p.c., przez brak jego zastosowania tj. nie zostało przeprowadzone żadne postępowanie dowodowe celem weryfikacji tak istotnej okoliczności jak prawidłowe określenie rzeczywistej strony powodowej i zbadanie zdolności procesowej Stowarzyszenia (...). Skarżący stwierdził, że w realiach postępowania art. 379 pkt 2 k.p.c. jest artykułem martwym, bez rzeczywistej treści prawnej, skoro sąd dokonuje oceny zdolności procesowej jedynie przez pryzmat formalnego istnienia danego podmiotu prawnego - zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym w oderwaniu od stanu faktycznego sprawy i art. 5 k.c.

W zakresie przepisów prawa materialnego, zarzucono naruszenie:

1. art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż przepisy te w zakresie zwrotu kosztów noclegu kierowcy przebywającego w podróży służbowej odsyłają do § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (dalej rozporządzenie (...)) w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju) w związku z art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Tekst mający znaczenie dla (...)) i mogą stanowić podstawę prawną dochodzenia roszczeń, od pracodawców sektora prywatnego, w sytuacji gdy prawidłowa interpretacja zapisów wskazuje, iż adresatem tej normy prawnej są wyłącznie jednostki sektora publicznego, a pracodawcy prywatni korzystają z uprawnienia do uregulowania tych kwestii w ramach uregulowań wewnątrzzakładowych;

2. art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, pracownik, pomimo, iż w okresie do 3 kwietnia 2010 r. nie był w podróży służbowej uprawniony jest do świadczeń z tytułu podróży służbowej;

3. § 2 ust. 1 lit. b w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie, podczas gdy w stosunku do prywatnych przedsiębiorców, pracodawców innych niż sfera budżetowa, kodeks pracy w treści art. 77⁵ § 3, 4 i 5 nie pozwala na stosowanie przepisów wspomnianego rozporządzenia;

4. § 15 pkt 1-3 Regulaminu Wynagradzania z dnia 1 kwietnia 2010 r. (wraz z kolejnymi Aneksami) obowiązującego w spółce (...) sp. z o.o. a także zapisów Porozumienia z dnia 14 września 2010 r. zawartego pomiędzy Pracodawcą a związkami zawodowymi oraz porozumień zawartych ze związkami zawodowymi w dniu 18 listopada 2009 r., 3 grudnia 2010 r. i 27 lutego 2012 r. w związku z art. 65 k.c. poprzez ich błędną interpretację i brak zastosowania w sprawie, a w konsekwencji błędne uznanie, iż:

a. zawarte w nich uregulowania nie mają w myśl przepisu art. 77⁵ k.p. pierwszeństwa przed zapisami przepisów powszechnie obowiązujących i nie mają zastosowania w niniejszej sprawie,

b. pracodawca nie wypłacał pracownikom świadczenia stanowiącego ryczałt za nocleg, podczas gdy prawidłowa interpretacja regulacji wewnętrznych tj. Regulaminów oraz porozumień ze związkami zawodowymi prowadzić winna do wniosku iż w ramach przepisów wewnętrznych w sposób korzystniejszy niż w przepisach powszechnie obowiązujących uregulowano także problematykę zwrotu kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt za nocleg,

c. a także poprzez pominięcie przez sąd zgodnie wyrażonej woli stron stosunku pracy wyrażonej na etapie zawarcia umowy o pracę, którą to wolą było objęcie świadczeniem przewidzianym w § 15 regulaminu wynagradzania i porozumieniach związkowych w sposób korzystniejszy, niż w przepisach powszechnie obowiązujących także zwrotu kosztów noclegów w ramach jednolitego świadczenia z tytułu diety obejmującej zarówno zwiększone koszty wyżywienia jak inne koszty socjalne - w tym ryczałt za nocleg;

5. art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi należy się ryczałt za nocleg w podróży służbowej nawet w sytuacji, w której strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, otrzymuje przewidziane w regulaminie wynagradzania świadczenie zawierające ryczałt za nocleg wynikający z ww. rozporządzenia;

6. art. 8 pkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 poprzez błędną jego interpretację i uznanie, iż dzienne okresy odpoczynku – nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku – nocleg nie mogą być wykorzystywane w pojeździe;

7. § 9 ust. 1, 2 rozporządzenia (...) w sprawie należności z tytułu podróży poza granicami kraju, stanowiącego, iż za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia poprzez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż pracownikowi przysługuje roszczenie o ryczałt za nocleg także w sytuacji, kiedy w rzeczywistości nie poniósł żadnych kosztów noclegu;

8. art. 94 pkt 9a k.p. w zw. z art. 281 pkt 6 k.p. w zw. z art. 6 k.c. i 300 k.p. poprzez błędną ich interpretację i błędne oraz niczym nieuzasadnione uznanie, iż pracodawca naruszył ciężące na nim obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy w sytuacji, gdy pracodawca przedłożył do akt sprawy kompletne i pełne akta osobowe kierowcy, wydruki z prowadzonej elektronicznie ewidencji czasu pracy kierowcy oraz karty realizacji przez kierowcę zadań transportowych, a to pracownik nie złożył do akt sprawy będącej w jego

wyłącznej dyspozycji indywidualnej karty kierowcy wydawanej mu przez Wytwórnę (...) na podstawie ustawy o systemie tachografów cyfrowych z dnia 29 lipca 2005 r.;

9. art. 94 pkt 9a k.p. stanowiącego, że pracodawca ma prowadzić dokumentację w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akta osobowe pracowników przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten nakłada na pracodawcę również obowiązek dokumentowania miejsc spędzania noclegu przez pracownika oraz, że na pozwanej ciąży obowiązek ich wykazania, pomimo że nie wynika to z tego przepisu a sąd nie wskazał, że przepis nakładający taki obowiązek istnieje;

10. art. 6 k.c. w zw. z art. 94 pkt 9a k.p. polegające na ich błędnej wykładni i w konsekwencji uznaniu, iż pomimo złożenia w toku postępowania wszelkich wymaganych przez prawo dokumentów związanych ze stosunkiem pracy stron, do których sporządzenia zobowiązana była pozwana sąd uznał, iż to na pozwanej a nie powodzie ciąży ciężar dowodu wykazania miejsc spędzenia noclegów przez pracownika;

11. art. 241¹² i 241¹³ § 2 k.p. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w kontekście uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r. II PZP 11/08 i treści porozumienia związkowego z 2009 r. i późniejszych porozumień;

12. art. 481§1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 476 k.c. poprzez ich nieprawidłową interpretację i uznanie, iż istniało zobowiązanie do wypłaty ryczałtu, które miało charakter terminowy i stawało się wymagalne w datach określonych w wyroku.

W zakresie przepisów postępowania zarzucono następujące naruszenia mające, zdaniem pozwanej, istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy i w konsekwencji:

a. błędne ustalenia w zakresie sposobu odbywania przez pracownika noclegów jak i miejsc noclegów w sytuacji, gdy ustaleń tych nie potwierdzają żadne dowody zgromadzone w tej sprawie. W tym zakresie, w ocenie skarżącego – tez zawartych w pozwach nie potwierdza żaden dowód przedstawiony przez powoda;

b. przyjęcie za podstawę zasądzonej kwoty obliczeń dokonanych przez biegłego L. S., który w swojej opinii oraz opiniach uzupełniających oparł się na ilości noclegów wskazanych w sposób niczym nie potwierdzony przez powoda w pozwach oraz przyjął średnią wartość arytmetyczną ryczałtu w wysokości 32,5 EURO, podczas gdy powód w żaden sposób nie udowodnił, ile noclegów spędził w konkretnym państwie, co potwierdził sam biegły w swojej opinii z dnia 8 czerwca 2015 r. wskazując iż: „na podstawie dokumentacji, którą złożył powód do akt sprawy nie można ustalić w jakich państwach powód odbywał noclegi, do wyliczeń przyjmując średnią arytmetyczną ryczałtu za nocleg wyliczoną przez powoda w pozwie”;

c. newszechstronną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego poprzez:

- pominięcie treści zeznań świadka A. G. (2), z których wynika, że: „począwszy od 2010 r. i w późniejszych porozumieniach określone są dwa składniki dotyczące regulacji tych należności. Są podane dwie kwoty. Mniejsza kwota, która stanowi 1/3 całej sumy, służy na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży, a 2/3 kwoty określona jako inne koszty socjalne, stanowi pokrycie ryczałtów za noclegi. Podobne proporcje zawarte są w porozumieniach późniejszych, które są w formie aneksu i są ustalone ze związkami zawodowymi (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania A. G. (2) sygn. akt IV P 1068/12)

- pominięcie zeznań świadka A. K. (2), z których wynika, iż: „regulamin z kwietnia 2010 roku był uzgodniony ze związkami zawodowymi. Jeśli chodzi o to, co obejmuje druga część diety, to były na ten temat rozmowy w trakcie negocjacji ze związkami. Ustalono, że są to koszty pryszniców, toalet, noclegów i innych kosztów socjalnych. Uważam,

że kierowcy mają świadomość, co obejmuje dieta (załączony do akt sprawy protokół z przesłuchania A. K. (2), sygn. akt IV P 1151/12)

d. pominięcie treści opinii uzupełniającej biegłego L. S. z dnia 15 lipca 2015 r. z której wniosków wynika, że wypłacono powodowi diety zagraniczne w wysokości wyższej, niż należności wynikające z obowiązujących przepisów;

e. błędne przyjęcie, iż zapis regulaminu wynagradzania dotyczący rzeczywiście dokonywanej wypłaty diety obejmującej także inne koszty socjalne nie stanowi świadczenia zawierającego w swej treści ryczałt za noclegi;

f. błędne uznanie, iż zawarte w przepisach wewnątrzzakładowych uregulowanie w zakresie zwrotu kosztów podróży obejmujące zwrotu kosztów noclegu ogólnie określona przez pracodawcę dieta na kwotę 38/42 euro nie może być przyjęta jako uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy,

g. przyjęcie, że niezależnie od przyjętej wersji wyliczeń przez biegłego – w każdej z nich występowała „niedopłata” świadczeń w porównaniu z wysokością ryczałtu naliczonego według zasad z rozporządzenia wykonawczego;

h. przyjęcie, iż pozwana nie przedstawiła pełnej dokumentacji dotyczącej odbywanych przez pracownika podróży służbowych;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy i w konsekwencji pominięciu przy orzekaniu następujących okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia:

a. pracownik od samego początku zatrudnienia tj. od wielu lat poprzedzających wystąpienie z roszczeniem wiedział, iż noclegi spędzać będzie w kabinie pojazdu i stan ten akceptował, jako jeden z warunków zatrudnienia, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszał w tym zakresie zarzutów, co wynika wprost z treści jego zeznań: „zawierając umowę wiedziałem, że będę spać w samochodzie” (zeznania R. P. (1) złożone na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2013 r.)

b. pracownik od samego początku zatrudnienia wiedział, iż określona w aktach wewnętrznych „dieta” stanowić będzie kompleksowy zwrot wszystkich kosztów podróży, a w toku świadczenia pracy nigdy nie zgłaszał w tym zakresie zarzutów, a zgłosił je dopiero po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

c. pracownik nigdy nie poniósł, ani nawet nie zamierzał ponieść kosztów noclegów, a obecne roszczenia zgłoszone po zakończeniu stosunku pracy traktując „zwrot” kosztów noclegów jako dodatkowe wynagrodzenie;

d. pracownik w toku świadczenia pracy, niezależnie od wypłacanej mu diety stanowiącej kompleksowe rozliczenie wszystkich kosztów podróży otrzymywał zwrot wszystkich udokumentowanych kosztów związanych z korzystaniem z toalet, pryszniców itp.,

e. wszystkie pojazdy wykorzystywane przez pozwaną mają w ramach fabrycznego wyposażenia miejsce do spania dopuszczone do użytkowania i spełniające wymogi prawa o czym świadczą dokumenty fabryczne pojazdów złożone do akt sprawy;

f. żaden z aktów prawnych nie definiuje warunków socjalnych jakim mają odpowiadać miejsca noclegów pracowników,

g. kierowcy zatrudnieni w (...) sp. z o.o. korzystają na obszarze Unii Europejskiej z nowoczesnych i specjalistycznych baz transportowych N. D. wyposażonych w pełen węzeł sanitarny, kuchnie wyposażone w sprzęty gospodarstwa domowego oraz miejsca odpoczynku. Bazy transportowe pozwalają wszystkim kierowcom na pełną regenerację sił fizycznych i psychicznych przed kolejnym dniem pracy;

h. roszczenie objęte sporem wygenerowane zostało dopiero po ustaniu stosunku pracy i nie zmierza do uzyskania rekompensaty poniesionych kosztów, tylko ma stanowić dodatkowe wynagrodzenie ze stosunku pracy;

3. naruszenie art. 217 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku pozwanej o wystąpienie na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prawnym dotyczącym interpretacji przepisów mających kluczowy wpływ na rozstrzygnięcie sprawy;

4. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak w treści uzasadnienia orzeczenia sądu elementów koniecznych, umożliwiających dokonanie oceny toku wyводу sądu, które doprowadziły do wydania orzeczenia, w szczególności poprzez brak odniesienia się w stopniu wystarczającym do przyczyn, z jakich sąd pominął zeznania świadków w niniejszej sprawie, a także dał wiarę powodowi w zakresie ilości oraz miejsc spędzania przez niego noclegów w podróży służbowej;

5. naruszenie art. 173, 178 § 1 Konstytucji RP oraz art. 1 § 2 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 2 k.p.c. i w konsekwencji nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy, albowiem w praktyce sąd orzekający w I instancji nie zbadał podstawy materialnej pozwu, jak również skierowanych do niego zarzutów merytorycznych, a w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, albowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie stanowi wyrazu zindywidualizowanej oceny prawnej i ustaleń faktycznych w dokonanej przez niezawisły sąd w indywidualnie rozpoznawanej sprawie.

Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości;

II. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje;

III. zwolnienie pozwanej z kosztów wpisu od apelacji, ponad uiszczoną kwotę wpisów – w przypadku uznania, iż nie wyczerpuje ona całości należnego wpisu.

IV. wystąpienie na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem o następującej treści:

„1. czy interpretacja normy prawnej wynikającej z pozostałych w związku przepisów prawa krajowego w postaci art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. poz. 1155, tekst jedn. z 2012 r.), art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kodeksu pracy (Dz.U. nr 21, poz. 94 tekst jedn. z 1998 ze zm.), § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. nr 236, poz. 1991 ze zm.) – obowiązujący do 28 lutego 2013 r. oraz § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., nr 167) – obowiązujący od dnia 1 marca 2013 r. powodująca uznanie, że pracownikowi przedsiębiorcy spoza strefy budżetowej przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach określonych w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. oraz w § 16 ust. 1-3 rozporządzenia z 29 stycznia 2013 r. w przypadku, gdy pracodawca (przewoźnik) zapewnił pracownikowi (kierowcy) bezpłatne miejsce do spania w kabinie samochodu nie stoi w sprzeczności z obowiązującym przepisem prawa unijnego tj. art. 8 ust. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 stanowiącym, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą

można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju?

2. czy interpretacja normy prawnej wynikającej z pozostałych w związku przepisów prawa krajowego w postaci art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. poz. 1155 tekst jedn. z 2012 r.), art. 77⁵ § 2, § 3 i § 5 kodeksu pracy (Dz. U. Nr 21, poz. 94 tekst jedn. z 1998 ze zm.), § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) – obowiązujący do dnia 28 lutego 2013 r. oraz § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. 2013 Nr 167) - obowiązujący od dnia 1 marca 2013 r. powodująca uznanie, że pracownikowi przedsiębiorcy spoza strefy budżetowej przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach określonych w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 oraz w § 16 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013r. w przypadku, gdy pracodawca (przewoźnik) zapewnił pracownikowi (kierowcy) bezpłatne miejsce do spania w kabinie samochodu a w przepisach wewnętrznych zapewnił korzystniejsze finansowo niż w przepisach powszechnie obowiązujących zasady zwrotu pracownikowi kosztów podróży tj. przewidział z tytułu zwrotu kosztów podróży do wypłaty kwoty wyższe niż suma należnych minimalnych w świetle przepisów powszechnie obowiązujących diet międzynarodowych i kwot ryczałtu za nocleg, nie stoi w sprzeczności z obowiązującym przepisem prawa unijnego tj. art. 8 ust. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 stanowiącym, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju?

3. czy w art. 8 (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 należy interpretować w ten sposób, iż jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, okresy odpoczynku poza bazą, określone w art. 4 lit. f-i tego rozporządzenia, może wykorzystywać w pojeździe, o ile ma on odpowiednie miejsce do spania i znajduje się na postoju?";

V. dopuszczenie następujących dowodów zgłoszonych, w toku postępowania przed sądem I instancji, i oddalonych postanowieniem z dnia 25 listopada 2015 r.:

1. wystąpienie do Sądu Rejonowego dla Poznania – Nowe Miasto i W. w P., VIII Wydział Gospodarczy jako sądu rejestrowego prowadzącego akta dla Stowarzyszenia (...) przy ul. (...), (...)- (...) P. o nr KRS (...), a powoda w tej sprawie, o sporządzenie i przesłanie z akt rejestrowych ww. Stowarzyszenia kopii dokumentów do akt sprawy w postaci

a. kompletnego wniosku o rejestrację ww. stowarzyszenia wraz ze wszystkimi załącznikami, a także dokumentami złożonymi w wyniku uzupełnienia braków formalnych,

b. statutu ww. stowarzyszenia oraz wszystkich jego zmian,

- c. wszystkich protokołów z walnego zebrania członków ww. stowarzyszenia,
- d. listy członków założycieli ww. stowarzyszenia,
- e. kopii wszystkich sprawozdań złożonych przez ww. stowarzyszenie za wszystkie lata działalności,
- f. kopii zajęć komorniczych majątku ww. stowarzyszenia złożonych do akt sprawy

2. przeszuchanie w charakterze świadków członków założycieli oraz członków organów ww. stowarzyszenia tj.:

- a. Prezesa Zarządu – E. W., PESEL: (...),
- b. Członka Komisji Rewizyjnej – H. S. (1), PESEL: (...),
- c. Członka Komisji Rewizyjnej – H. S. (2), PESEL: (...),

na okoliczność ustalenia, czy działalność statutowa powoda polega w istocie na prowadzeniu działalności gospodarczej, jako części przedsiębiorstwa kancelarii radcy prawnego i jest przez niego zarządzana, oraz zobowiązanie ich do złożenia do akt sprawy wszystkich umów zawartych z pełnomocnikiem radcą prawnym R. W. (1), których przedmiotem było ustalenie zasad wynagradzania za prowadzenie spraw Stowarzyszenia;

- 3. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Poznania – Stare Miasto P. B. o załączenie kopii akt wszystkich postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko powodowi (adres: ul. (...), (...)-(...) P.),
- 4. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym – G. i J. w P. II Wydział Cywilny o załączenie kopii akt o sygnaturze II Co 9300/13/1;
- 5. wystąpienie do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym – P. (...) w P. A. P. o załączenie kopii akt o sygnaturze Km 37/34 a także pozostałych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko powodowi;
- 6. zobowiązanie powoda do przedłożenia do akt sprawy:
  - a. oświadczenia o wysokości wynagrodzenia uzyskanego przez radcę prawnego R. W. (1) z tytułu prowadzenia spraw sądowych na rzecz stowarzyszenia poczynwszy od dnia 01 stycznia 2009 r. do chwili obecnej z rozbiem na poszczególne miesiące,
  - b. rejestru VAT poczynwszy od dnia 01 stycznia 2009 r. do chwili obecnej z rozbiem na poszczególne miesiące,
- 7. wystąpienie do Prezydenta Miasta P. o kopie wszystkich sprawozdań składanych przez ww. stowarzyszenie od początku jego powstania;
- 8. wystąpienie do:
  - a. Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
  - b. Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi,
  - c. Sądu Rejonowego w Zielonej Górze,
  - d. Sądu Rejonowego w środzie Wielkopolskiej,
  - e. Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu,

o udzielenie informacji o ilości postępowań (wraz z podaniem ich sygnatur) w których powód - stowarzyszenie występował z powództwami, począwszy od 2008 r., a także czy w tych postępowaniach w imieniu powoda występował radca prawny R. W. (1);

9. dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków wszystkich pracowników, których dotyczą postępowania wytoczone przez Stowarzyszenie przed Sądem w Zielonej Górze oraz w Ł. na rzecz których powód wytoczył powództwo z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, na okoliczność działania powodowego stowarzyszenia, potwierdzenia iż działalność powoda, jak się przypuszcza, polega w istocie na prowadzeniu wspólnie z R. W. (1) działalności gospodarczej, oraz zobowiązanie tych pracowników ich do złożenia do akt sprawy wszystkich umów zawartych z powodem oraz radcą prawnym R. W. (1), których przedmiotem było ustalenie zasad wynagradzania za prowadzenie sprawy;

VI. dopuszczenie dowodów z:

1. dokumentu opinii biegłego sądowego L. S. wydanej w tożsamej sprawie toczącej się pomiędzy tymi samymi stronami będącej przedmiotem orzekania Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 29 września 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI P 555/12;

2. dokumentu opinii biegłego sądowego A. G. (3) wydanej w tożsamej sprawie będącej przedmiotem orzekania Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI P 569/13;

3. Dokumentu opinii biegłego sądowego A. G. (3) wydanej w tożsamej sprawie będącej przedmiotem orzekania Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych z sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XI P 697/13

każdą ze wskazanych powyżej opinii na okoliczność potwierdzenia tezy pracodawcy, opartej na prostym matematycznym wyliczeniu opisanym w niniejszym piśmie procesowym pozwanej, że przewidziane przez pracodawcę w ramach wewnętrznych uregulowań regulaminowych uprawnienia pracownika do zwrotu należności z tytułu kosztów podróży były korzystniejsze niż uprawnienia które wynikają z przepisów powszechnie obowiązujących, a także na okoliczność wykazania, iż na podstawie obowiązującego w Spółce w spornym okresie czasu regulaminu wynagradzania pracownikowi przyznana została stała, niezależna od kraju podróży kwota należna na pokrycie kosztów za każdy dzień pobytu poza terenem kraju, zawierająca również ryczałt za nocleg, korzystniejsza niż świadczenie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów.

Strona pozwana poparła zgłoszony zarzut przedawnienia zmodyfikowanych roszczeń.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powodowej organizacji kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego. Nadto wniósł o pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwaną w apelacji jako nieistotnych dla rozstrzygnięcia oraz oddalenie wniosku pozwanej o wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości UE.

W toku postępowania apelacyjnego Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, VIII Wydział Gospodarczy wszczął postępowanie przymuszające wobec Stowarzyszenia (...) w sprawie obowiązku jego wpisu do Rejestru Przedsiębiorców. Postanowieniami z dnia 2 marca 2017 r. (sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...)) i 8 sierpnia 2017 r. (sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...)) Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i W., VIII Wydział Gospodarczy, nałożył na zarząd stowarzyszenia odpowiednio w osobie E. W. oraz R. W. (1) grzywnę celem przymuszenia do dokonania wskazanego wpisu w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej.

/postanowienia, k. 1684-1690 i k. 1691-1698/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu, Wydział X Gospodarczy Odwoławczy, z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt X Gz 820/17, uchylono w całości postanowienie z dnia 8 sierpnia 2017 r. i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

/postanowienie, k. 1699-1705/

Postanowieniem z dnia 28 maja 2018 r., sygn. akt PO. VIII Ns-Rej. KRS (...), Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i W., VIII Wydział Gospodarczy, nałożył grzywnę na Zarząd Stowarzyszenia Towarzystwo (...) w osobie R. W. (1).

/postanowienie, k. 1720-1731/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu, Wydział X Gospodarczy Odwoławczy, z dnia 18 października 2018 r., sygn. akt X Gz 610/18 uchylono w całości postanowienie Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i W. z dnia 28 maja 2018 r. i sprawę umorzono.

/postanowienie, k. 1737-1742/

Prawomocnym wyrokiem karnym z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K 283/18, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, III Wydział Karny, w sprawie E. W. oskarżonej o to, że:

1. wbrew obowiązki wynikającemu z ustaw podatkowych w okresie od grudnia 2012 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. nie przechowywała jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), wystawiony na rzecz tego podmiotu rachunków oraz innych dokumentów – faktur VAT i paragonów dokumentujących rozliczenia z podmiotami działającymi na rzecz Stowarzyszenia (...) tj. o przestępstwo z art. 62 § 3 k.k.s.

2. wbrew obowiązki wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), nie prowadziła ksiąg tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą tj. o przestępstwo z art. 60 § 1 k.k.s.

3. wbrew obowiązki wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do dnia 21 grudnia 2016 r. jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), dopuściła do nieprowadzenia ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą tj. o przestępstwo z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości

4. w okresie od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. działając jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...) w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w sytuacji grożącej niewypłacalnością tego stowarzyszenia, które zgodnie ze złożonymi do Urzędu Skarbowego P. deklaracjami podatkowymi CIT-8 za lata 2010-2016 nie osiągnęła żadnego przychodu w tym okresie, a prowadzone wobec Stowarzyszenia egzekucje komornicze umarzano z powodu ich bezskuteczności, ukrywała składniki majątku Stowarzyszenia (...) w postaci przychodów Stowarzyszenia wynikających z zasądzonych na rzecz Stowarzyszenia (...) kosztów zastępstwa procesowego poprzez ich nieewidencjonowanie; nie mogąc zaspokoić wszystkich wierzycieli spłacała z uzyskiwanych przez stowarzyszenie środków finansowych trzech swoich wierzycieli: radcę prawnego R. W. (1), radcę prawnego S. J. oraz (...) sp. Z o.o. z s. w P. czym działała na szkodę wielu wierzycieli Stowarzyszenia (...): Wyższej Szkoły Logistyki z s. w P., M. S. (1), (...) S. – C. sp. J. z s. w W.; (...) sp. Z o.o. z s. w B.; (...) sp. Z o.o. z s. w S.; M. P.; (...) sp. Z o.o. z s. w W.; Przedsiębiorstwa Handlowo – Usługowego (...) SA z s. w T.; (...) Wyższej Szkoły (...) w P.; (...) A. i M. S. (2) sp. J. z s. w S.; (...) SA z s. w N.; (...) SA z s. w P.; M. I.; (...) sp. Z o.o. z s. w W.; (...) sp. Z o.o. z s. w P.; B. (...) sp. z o.o. z s. w I.; J. D.; Sądu Okręgowego w Warszawie; (...) sp. Z o.o. z s. w B.; T. C.; B. K.; (...) sp. Z o.o. z s. w W.; (...) sp. Z o.o. z s. w Ł.; (...) sp. Z o.o. z s. w K.; Przedsiębiorstwa (...) . Sp. Z o.o. z s. w G.; T. (...) - (...) sp. Z o.o. z s. w Z., udaremniając ich zaspokojenie tj. o przestępstwo z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

orzekł w następujący sposób:

1. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 1 tj. występku z art. 62 § 3 k.k.s. i za to na podstawie art. 62 § 3 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

2. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 2 tj. występku z art. 60 § 1 k.k.s. i za to na podstawie art. 60 § 1 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

3. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 3 tj. występku z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i za to na podstawie art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

4. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 4 tj. występku z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to w myśl art. 4 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

5. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. połączył orzeczone kary i wymierzył oskarżonej karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

6. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonej E. W. na rzecz:

- T. (...) sp z o.o. z s. w Z. kwotę 1.800 zł,
- (...) S.A. z s. w P. kwotę 11.417,01 zł,
- (...) sp. Z o.o. z s. w I. kwotę 630 zł,
- Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 13.864,69 zł,
- (...) sp. Z o.o. w B. kwotę 4.362,25 zł,
- (...) sp. Z o.o. w W. kwotę 5.727,65 zł,
- (...) spółka z o.o. w K. kwotę 3.076 zł;

7. na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49 poz. 233 z późn. Zm.) zwolnił oskarżoną od uiszczenia opłaty i na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. od ponoszenia w pozostałym zakresie kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

/wyrok, k. 1770-1773/

Na rozprawie w dniu 6 marca 2019 r. poprzedzającej wydanie wyroku w imieniu powoda nikt się nie stawił. Pełnomocnik pozwanej poparł dotychczasowe stanowisko.

/e-protokół rozprawy z dnia 6 marca 2019 r., k 1798v, 00:01:38/.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie. Trafne okazały się argumenty zarzucające powodowi brak zdolności procesowej czynnej. Ponieważ był to zarzut najdalej idący, zbędne okazało się nie tylko rozpoznawanie pozostałych zarzutów apelanta, ale również odnoszenie się do zarzutów zawartych w apelacji powoda, które dotyczyły braku orzeczenia co do części roszczeń.

Wobec ustaleń Sądu Okręgowego i poprzestaniu na rozpoznaniu ww. zarzutu zbędne było także prowadzenie dodatkowego postępowania dowodowego. Dotyczy to również okoliczności związanych z charakterem działalności powodowego Stowarzyszenia. Sąd Okręgowy związany był bowiem w tym zakresie prawomocnym wyrokiem sądu karnego. W rezultacie zgłoszone w apelacjach wnioski dowodowe nie zostały uwzględnione.

Przechodząc do rozpoznania zarzutu wskazać należy, iż zgodnie z art. 8 k.p.c. organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu.

W myśl art. 61 § 1 k.p.c. organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o alimenty, ochronę środowiska, ochronę konsumentów, ochronę praw własności przemysłowej, ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednie lub pośrednie zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli. Zgodnie z § 4 cytowanego przepisu do pozwu organizacja pozarządowa dołącza wyrażoną na piśmie zgodę osoby fizycznej. W świetle art. 62 § 1 k.p.c. do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zd. 2 k.p.c.

Również w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych (art. 462 k.p.c.). Przepis ten należy odczytywać łącznie z art. 8 k.p.c. Oznacza to, że „za organizacje społeczne w rozumieniu art. 462 k.p.c. należy uznać organizacje, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej” (postanowienie SN z 26 maja 2010 r., II PZ 16/10). W takim przypadku organizacje te działają na rzecz i w interesie pracownika.

Z powyższego wynika, że organizacje pozarządowe na warunkach określonych w art. 8 k.p.c., art. 61 k.p.c. i art. 462 k.p.c. mogą występować jako uczestnicy postępowania cywilnego w znaczeniu procesowym (tj. występować na rzecz określonej osoby fizycznej za jej uprzednią zgodą). W każdym przypadku organizacja pozarządowa działa na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jako osoby fizycznej (por. art. 61 k.p.c., z którego wynika, że organizacja taka może działać tylko na rzecz osoby fizycznej). Niemniej jednak warunkiem takiego działania jest m.in. nieprowadzenie przez daną organizację pozarządową działalności gospodarczej.

Definicja działalności gospodarczej do 29 kwietnia 2018 r. była ujęta w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 2168). Stosownie do tego przepisu działalnością gospodarczą była zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W chwili obecnej art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r. poz. 646) określa, iż działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Działalność gospodarczą definiuje także art. 15 ust. 2 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. nr 177, poz. 1054 ze zm.), jako działalność obejmującą wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, a w szczególności obejmującą czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych. Według orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle innych przepisów (m.in. art. 118 k.c.) działalność gospodarczą wyróżnia kilka cech, a to: (a) profesjonalny charakter, (b) charakter zarobkowy oraz podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, (c) działanie we własnym imieniu, (d) ciągłość, powtarzalność działań oraz (e) uczestnictwo w obrocie gospodarczym (zob. w szczególności uchwały siedmiu sędziów SN z 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNC 1992/2/17; III CZP 117/91, OSNC 1992/5/65; III CZP 6/95, OSNC 1995/5/72).

Ocena dopuszczalności działania danej organizacji pozarządowej w konkretnym postępowaniu należy zawsze do sądu orzekającego. W szczególności Sąd bada, czy zadanie statutowe organizacji nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej oraz czy spełnione są pozostałe warunki określone w art. 8, 61 i 462 k.p.c. Badanie to odbywa się z

urzędu, zaś skutkiem ustalenia, że organizacja prowadzi działalność gospodarczą będzie utrata przez nią legitymacji do udziału w procesie. Zgodnie z utrwaloną w polskim prawie wykładnią, legitymacja procesowa to wynikająca z prawa materialnego kwalifikacja danego podmiotu do występowania w konkretnym procesie w charakterze strony. Brak legitymacji procesowej prowadzi do oddalenia powództwa, a więc merytorycznego rozstrzygnięcia sądu. Innymi słowy legitymacja procesowa jest to określone normami prawa materialnego uprawnienie konkretnego powoda do dochodzenia sądowej ochrony określonego roszczenia materialnoprawnego przeciwko konkretnemu pozwanemu. Sąd, stwierdziwszy brak legitymacji procesowej wydaje wyrok oddalający powództwo. Brak przesłanki merytorycznej może być przy tym niekiedy w toku procesu uleczony, jednakże tylko wskutek czynności dyspozycyjnych powoda (art. 193 k.p.c.), czy też na drodze przekształceń podmiotowych (art. 194-198 k.p.c.).

W toku prowadzonego w niniejszej sprawie postępowania apelacyjnego zapadł wyrok karny stwierdzający fakt popełnienia przestępstwa przez prezesa zarządu Stowarzyszenia (...) w P. E. W., w związku z faktem rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej przez to stowarzyszenie. Tym samym orzeczenie co do istoty sporu w przedmiotowej sprawie wymagało zbadania kwestii posiadania przez Stowarzyszenie (...) legitymacji procesowej w celu wytoczenia powództwa, tj. generalnie dopuszczalności jego działania w procesie.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, że w myśl art. 11 § 1 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną (§ 2). Zakres związania prawomocnym wyrokiem skazującym dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (por. wyrok SN z 2 lutego 2012 r., II CSK 330/11, Lex nr 1170224), a więc wskazanych tam: sprawcy przestępstwa, czasu i miejsca popełnienia przez niego czynu, opisu czynu zawierającego wszystkie istotne elementy charakterystyczne dla danego przestępstwa, sposób popełnienia przestępstwa, przedmiot przestępstwa, stwierdzenie winy sprawcy, w tym jego poczytalności, bezprawności czynu oraz – w przypadku przestępstw materialnych – skutek i związek przyczynowy (por. K. Piasecki, Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny, Warszawa 1970, s. 119; I. Gromska-Szuster, [w:] Dolecki, Wiśniewski, Komentarz k.p.c., t. 1, 2011, s. 84; wyroki SN z 18 lipca 1972 r., I PR 343/71, OSNC 1973/4/65; z 10 lutego 2010 r., V CSK 267/09, Lex nr 794582; z 17 czerwca 2005 r., III CK 642/04, Lex nr 177207).

Co do faktów, w stosunku do których zachodzi moc wiążąca wyrażona w art. 11 k.p.c. nie ma zastosowania zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), ponieważ sąd cywilny dokonuje tylko subsumcji pod odpowiedni przepis prawa cywilnego wiążących ustaleń wynikających z wyroku karnego (por. wyrok SN z 16 grudnia 1961 r., II CR 1229/60, OSNC 1962/3/118). Głównym celem normy wynikającej z art. 11 k.p.c. jest uniknięcie konieczności prowadzenia postępowania dowodowego w dwóch odrębnych postępowaniach sądowych w celu ustalenia tych samych faktów, a w konsekwencji możliwości wydania sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach karnych i cywilnych na podstawie tych samych faktów (jedność jurysdykcji karnej i cywilnej). Istota mocy wiążącej wyroków karnych wyrażona w art. 11 k.p.c. oznacza więc, że sąd rozpoznający sprawę cywilną musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym (wyrok SN z 14 kwietnia 1977 r., IV PR 63/77, Lex nr 7928). Okoliczność ta nie może być przedmiotem postępowania dowodowego. Wykluczone jest również dowodzenie okoliczności sprzecznych z tymi, które ustalił sąd karny.

W prawomocnym wyroku karnym skazującym z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K 283/18, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, III Wydział Karny, stwierdził, że E. W. jako prezes zarządu Stowarzyszenia (...) popełniła przestępstwa w nim wskazane nie prowadząc i dopuszczając do nieprowadzenia od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Tym samym ustalenie co do faktycznego prowadzenia działalności przez Stowarzyszenie (...) od stycznia 2010 r. wiąże Sąd orzekający i skutkuje uznaniem, iż organizacja ta nie jest uprawniona do brania udziału w przedmiotowym postępowaniu. Wobec faktu prowadzenia działalności gospodarczej Stowarzyszenie (...) nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 462 k.p.c. w zw. z art. 8 k.p.c. i art. 61 k.p.c. Brak legitymacji procesowej czynnej do występowania w procesie skutkować musi zatem uwzględnieniem apelacji pozwanej. Sąd drugiej instancji nie jest bowiem uprawniony do merytorycznego rozpoznania apelacji w sytuacji, gdy organizacja reprezentująca

pracowników, z uwagi na prowadzenie działalności gospodarczej, w ogóle nie jest uprawniona do występowania z roszczeniem po stronie powodowej.

W ocenie Sądu Okręgowego w żadnym razie nie można uznać również, iż skutki braku możliwości udziału w procesie Stowarzyszenia (...), mogą zostać zniesione z urzędu poprzez odpowiednie przekształcenia podmiotowe na podstawie art. 196 § 1 k.p.c. Z uwagi na zasadę niezmienności stron postępowania w stosunku do stanu jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem I instancji, brak jest jakichkolwiek podstaw do przekształceń podmiotowych w postępowaniu apelacyjnym. Art. 391 § 1 k.p.c. wyłącza bowiem możliwość stosowania przed sądem drugiej instancji art. 194-196 i 198 k.p.c. (por. wyrok SN z 3 kwietnia 2001 r., I PKN 342/00, OSNP 2003/1/15). Pracownik, na rzecz którego wytoczono powództwo nie zdecydował się zaś na samodzielne jego poparcie, mimo że przez lata miał taką możliwość.

Z tych wszystkich względów wniesiona przez pozwaną apelacja zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w Łodzi zgodnie z treścią art. 386 § 1 k.p.c. zmienił więc zaskarżony wyrok i oddalił oba powództwa.

Zmiana zaskarżonego wyroku powodowała konieczność ponownego orzeczenia przez Sąd Okręgowy o kosztach procesu za pierwszą instancję. Rozstrzygnięcie to zapadło w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd zasądził na rzecz pozwanej kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, na którą złożyły się dwie opłaty za czynności adwokackie od dwóch złożonych w niniejszej sprawie pozwów (art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 6 ust. 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).

Również w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy zastosował zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wynikającą z art. 98 § 1 k.p.c. i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3660 zł, tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję (po 1800 zł od każdego z powództw objętych apelacją – art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r., w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2016 r., Dz.U. z 2015 r., poz. 1800, a także 60 zł tytułem dwóch opłat od apelacji (art. 35 ust. 1 u.k.s.c.).

SSO Monika Pawłowska – Radzimierska SSO Barbara Kempa SSO Iwona Matyjas